ARAYIŞ

8 AĞUSTOS 1981. SAYI 25. HAFTALIK DERGİ. 30 TL.



OKURLARIN GÖRÜŞÜ

TEŞHİR ETMEK

18 sayılı Arayış'ta Basın Özgürlüğü başlıklı yazınızı okudum. Çok beğendim. Fakat konuyu biraz daha genişletip örnekler vermenizde büyük yararlar vardı. Bunu belirttikten sonra bir konuda öneride bulunmak istiyorum.

Bugün herkes Atatürkçü Dün harf devrimine karşı çıkanlar, kıyafet devrimini ayaklar altına alanlar, kadın hakkı neymiş diyenler, Atatürk'ün heykelini puta benzetenler, her uygulamalarıyla Atatürk devrimlerine ters düşenler şimdi katı Atatürkçü oldular. Geçmişte onların bu tutumuna karşı mücadele eden ve Atatürk ilkeleriyle birlikte Atatürk'ü savunanları hatırlatmak, bunların kim olduğunu sormak gerekir. Arayış bu konuda yazı yazarak sahte Atatürkçüleri teşhir etmeli ve doğruyu tekrarlamalıdır. Böylece bu konuda sessiz kalan basın da yazma cesaretini bulur.

Yavuz ORKİDE
Erenköy - İSTANBUL

İstanbul Mecidiyeköy'den sayın SADİ YALKIN, Alaşehir, Yeşilyurt'dan Sayın HALİL ERDOĞAN, Bakırköy İstanbul'dan Sayın MURAT ER, Federal Almanya'da Sayın ALİ ŞENTÜRK, gönderdmiş olduğunuz güzel şiirleriniz ve ARAYIŞ'a olan yakın ilginiz için teşekkür ederiz. Şimdilik ARAYIŞ'da bir şiir köşesi açabilme olanağı bulunmadığından şiirlerinizi yayınlayamadık. Bağışlanacağımız inancıyla saygılar sunarız.

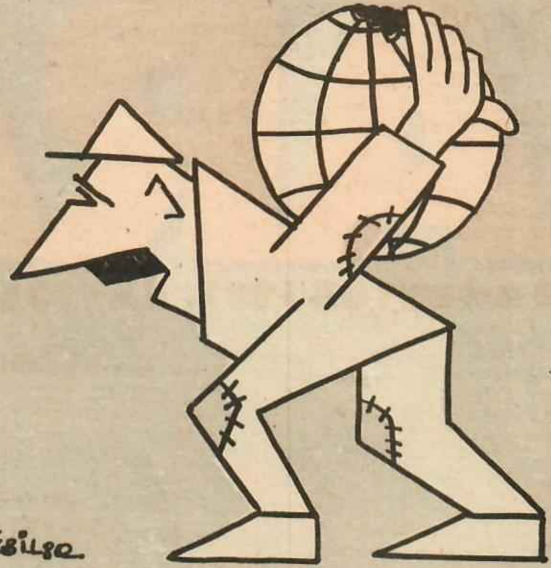
GENÇLİK ÜZERINE

Genel yargı içinde gençlik suçlu görülmektedir. Tüm kargaşayı çıkaran, vuran,kıran, öldüren onlardır. "Gençlik, uslu dursa, toplum gül gibi olur." düşüncesi ise kolaycılıktan başka bir şey değildir.

Gençlik doğal olarak devingendir. Değişimden yanadır. Çıkar bağlarından uzaktır. Ne denli dinamik olursa olsun, sevgi, hoşgörü, barış ve özgürlükten yanadır. Gençliğin bu isteklerini dondurmak, katılaştırmak demek gençliğin bir başka yönde patlamasına olanak hazırlamak demektir.

Gelecek günlerin barışçıl özellik taşıması isteniyorsa, gençlik kesimine daha çağdaş bir yaklaşımla eğilmek zorunluluğu vardır.

Nevzat VARHAN



NASIL BİR DESTEK

ARAYIŞ'a abone değilim. Ama her hafta bayiiden alarak izlemeye özen gösteriyorum. Bunda da derginin izlenmesi yönünde benim açımdan pek fark görmüyorum.

Şimdiye dek özenle izlediğim ilk ARAYIŞ sayfası "**okuyucu mektupları, görüş ve önerileri**"ne ilişkin sayfa oluyor. 20'nci sayıda bir okurumuz ARAYIŞ'ın ne yapıp yapıp ara vermeden yayın hayatına devam etmesi gerektiğini ve ayakta durmak zorunda olduğunu söylüyordu. Ben de bu görüşe gönülden katılırken bir ek yapmak isteğini duyuyorum. ARAYIŞ yayın hayatına devam edememe durumuna düşmeden, ARAYIŞ'ı daha çok okutmak yolu ile bir yardımlaşma ve dayanışma içinde olmak zorunda olanların, ARAYIŞ okurları olduğunu belirtmek istiyorum. ARAYIŞ okurları arasında reklam verebilecek durumda olan birçok küçük esnafın bulunduğu gerçeğinde hareketle de küçük ve ortaboy esnaf ve sanatkar ARAYIŞ okurlarının da küçük reklamlarla dergiyi destekleyecekleri inancındayım. Ancak bunlar yapılırsa ARAYIŞ'ın yayın hayatına ara vermesi sözkonusu olamaz.

İbrahim ÇAKIR
İSTANBUL

GENÇLER,

ARAYIŞ yıllardır boşluğu duyulan barışçı, uzlaşmacı bir kapının sevi dolu anahtarı oldu. Cumartesi günleri ARAYIŞ almamak, çağın aydın görüşüne sevi dolu gönüllere açılan kapısının anahtarını yitirip, ayazda kalmak olur. Eminim bundan. Bu kapıların açılmaması günlük yaşamın ayrılmaz ögesi olan hoşgörüden günbegün uzaklaşmak olacaktır.

Yaşamlarını mantık potasında düşünceyle yoğuranların dünyası olacaktır gelecek. Düşünceyi bu potada yoğurabilme de olaylar karşısında duygusallık yerine akılcılığı, çağdaşlığı getirecektir.

Oğuz AYKAN
İSTANBUL







ARAYIŞ
HAFTALIK DERGİ

Yazı İşleri Müdürü
O. NAHİT DURU

ARAYIŞ Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş. adına İMTİYAZ SAHİBİ
MEHMET ERDÜL

ADRES:
Reşit Galip Caddesi no. 94
Gaziosmanpaşa/ANKARA
Posta Kutusu: 75
Küçükesat/ANKARA
TELEFON:
28 44 74 26 00 56

PİKAJ ve MONTAJ:
ARAYIŞ Teknik Servisi
DİZGİ: ENLEM 80 18 60 71
BASILDIĞI YER: EM–AŞ
Emek Basın Yayın Reklâmcılık A.Ş.

İLAN KOŞULLARI

Dört renkli kapak 75 bin TL.
Kapak içleri tek renk 50 bin TL.
İç sayfalar renkli: 60 bin TL
Öteki sayfalar tek renk 40 bin TL.
Sütun santimi 800 TL.

ESKİ SAYILAR İÇİN 60 TL. POSTA PULU GÖNDERİLMELİDİR.

Sayı: 25 FİATI: 30. TL.
8 Ağustos

ABONE KOŞULLARI

YURTİÇİ:
Yıllık 1.500 TL. Altı aylık 750 TL.
Üç aylık 375 TL.

YURTDIŞI:

Almanya	104 DM
Avusturya	770 Avusturya Şilini
Danimarka	350 Danimarka Kronu
Finlandiya	275 Fin Markkası
Fransa	245 Fransa Frankı
Hollanda	120 Hollanda Florini
İngiltere	25 Sterlin
İsveç	250 İsveç Kronu
İsviçre	100 İsviçre Frankı
Irak	30 Irak Dinarı
Norveç	310 Norveç Kronu
S. Arabistan	194 Riyal
Yugoslavya	2354 Yugoslavya Dinarı
ABD ve Avusturalya	70 ABD Doları

● Abone bedelinin PTT ile; ya da, 'Ziraat Bankası, Gaziosmanpaşa Ankara" Şubesi 1200 numaralı hesabımıza ' yatırılarak, abone fişi ile birlikte banka dekontunun, veya PTT makbuzunun 'PK–75 Küçükesat/Ankara" Adresine gönderilmesi rica olunur.

DERGİNİN İÇİNDEN


TV: Gece yarısı yüzme dersleri.


Enerji: Fransa'da yeni bir politika.



Sinema: Avare yeniden Türkiye'de.


Turizm: Patlama her yıl bekleniyor.

YAZI İŞLERİ'nden

YEDİNCİ SAYIMIZLA İLGİLİ MÜSADERE KARARI KALKTI

SAYIN okurlarımız, anımsayacağınız gibi ARAYIŞ'ın Yedinci sayısı Sayın BÜLENT ECEVİT'in yazdığı "İŞKENCE" başlıklı Başyazı nedeniyle toplanmıştı. Ankara Basın Savcılığı da, Yayın Danışmanımız ve Başyazarımız Sayın Bülent ECEVİT ile Yazı İşleri Müdürümüz Nahit Duru haklarında Türk Ceza Yasası'nın 159'uncu maddesi gereğince dava açılması için Adalet Bakanlığından izin istemişti.

Adalet Bakanlığı, Sayın Bülent ECEVİT ile Yazı İşleri Müdürümüz haklarında dava açılmasına gerek görmemiş olacak ki, Savcılığın istemini geri çevirerek, haklarında takipsizlik kararı verilmesini istedi. Ecevit ve Duru haklarında takipsizlik kararı verildi.

Bu arada Ankara Basın Savcılığı Sulh Ceza Mahkemesi'ne başvurarak, ARAYIŞ'ın 7'nci sayısının müsaderesini istedi. Mahkeme, "İŞKENCE" başlıklı Başyazı'nın bulunduğu sayımızın "müsadere" edilmesini uygun gördü. Avukatlırımız da, bir üst mahkemeye itiraz ederek, kararın kaldırılmasını ve ARAYIŞ'ın toplatılan 7'nci sayısının, dergi yetkililerine verilmesini istediler. Asliye Ceza Mahkemesi avukatlarımızın itirazını yerinde bularak, Sulh Ceza Mahkemesi'nin verdiği "müsadere" kararını kaldırdı.

Bu arada, ARAYIŞ'ın 23'üncü sayısında yayınlanan "ISMARLANAN YENİ ELBİSE" başlıklı Haftanın Yazısı'ndan ötürü Yazı İşleri Müdürümüz hakkında Türk Ceza Yasası'nın 312'nci maddesini ihlalden dava açıldı.

*
* *

ARAYIŞ günlük bir gazete olmamasına karşın, bazı haberleri Türk Basınından çok önce veriyor yorumları, yazıları içinde...

Bunun son örneği de, "ABD'nin Kaddafi'yi devirme planlarına" ilişkin haber. ARAYIŞ, bu haberi önce 13 Haziran tarihli 17'nci sayısında "Salıdan Salıya" bölümünde vermişti. Daha sonra da 20 Haziran tarihli 18'inci sayımızda "Moral Çöküntüsü" başlığıyla olayın yorumunu yapmıştık.

Bu haber, geçtiğimiz hafta içinde bazı gazetelerin çeşitli sayfalarında yer aldı. Yani ARAYIŞ'ın verdiği haberden tam birbuçuk ay sonra. Türk basını haberi Newsweek dergisinde çıkan bir haberden almış. ABD'nin etkin senatörlerinden Barry Goldwater, CIA Drektörü William J. Casey'in bu konudaki tutumu nedeniyle istifasını isteyinci Newsweek konuyu haber yapmış.

*
* *

Türk basınından söz açmışken, son günlerde gelişen bir olaya da değinmek istiyoruz sütunlarımızda.

Ankara Gazeteciler Cemiyeti, Yankı Dergisi'nin sahibi Mehmet Ali Kışlalı ve Yayın Yönetmeni Nihad Subaşı ile birlikte birçok gazeteciyi cemiyetten ihraç etmiş.

Bugün fiilen gazetecilik yapan bu arkadaşlarımızı ihraç eden Ankara Gazeteciler Cemiyeti, acaba, gazetecilikle hiçbir ilişkisi kalmayan insanların tekeline mi geçirilmek isteniyor sorusu geliyor akla?

Üyelerine arsa dağıtmaktan başka bir iş yapmadığı tüm basın mensuplarınca bilinen bu cemiyetten atılmak, her halde atılanlar açısından onursuzluk olmasa gerek...

*
* *

Çoğunuzdan bayram tebriği aldık. Hepinize içten teşekkür ediyoruz, bizleri, hiçbir zaman yalnız bırakmadığınız için.

Bu arada, "Okurların Görüşü" için gönderdiğiniz mektupları da sırasıyla yayınlama çabası içindeyiz. O denli fazla mektup geliyor ki, aralarında seçim yapabilmemiz çok zor.

Geçtiğimiz haftalar içinde gelen zarfların içinde çok sayıda karikatür çıktı. Bir okurumu, "ben güzel mektup yazamam. Yalnız çizerim. O nedenle de okurların köşesi için çizip gönderdim" diyer. O nedenle bu hafta "Okurların Görüşü" bölümümüzde iki okurumuzun karikatürünü yayınlıyoruz. Karikatürlerini henüz yayınlayamadığımız çizerlerden özür diliyoruz.

*
* *

Emekli memur ve işçilerin durumu ile ilgili olarak çok sayıda mektup aldık. Bu konuda uzmanlarımız, ilgililerle de görüşerek, emekliler için düşünülen, planlanan değişikliklerle, neler yapılması gerektiği konularında ayrıntılı bir çalışm yapıyorlar. Uzmanlarımızın çalışmaları bittiğinde yazıyı yayınlayacağız.

Öte yandan, bu hafta yayınlamaya söz verdiğimiz "Sanat Galerileri" ile ilgili yazımızı yerimizin darlığı nedeniyle yayınlayamadık. Bu nedenle sizlerden özür diliyoruz.

*
* *

Gelecek sayılarımızda buluşabilmek umuduyla, mutluluklar ve esenlikler diliyoruz.

Saygılarımızla...

HAFTANIN YAZISI

"ÖZEL GÜVENLİK ÖRGÜTÜ YASASI" ÜZERİNE

ARAYIŞ

"Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun".

MİLLİ Güvenlik Konseyi'nin 22 Temmuz Günü kabul ettiği bu yasa, üzerine örtülen bir sessizlik perdesi altında yürürlüğe girdi. Yasa, Türkiye'de iç güvenlik anlayışında köklü bir değişiklik getiriyor. Bu Yasa ile artık ülkemizde *"özel güvenlik örgütleri"* kurulabilecek ve bunlar bir çok konuda Devletin resmi güvenlik güçlerinin yetkilerini kullanabileceklerdir.

ARAYIŞ'ın bu sayısında ayrıntılı bir açıklamasını okuyacağınız Yasa, *"Milli ekonomiye veya Devletin savaş gücüne önemli ölçüde katkısı bulunan, kısmen veya tamamen yıkılmaları, hasara uğratılmaları veya geçici bir zaman için dahi olsa çalışmadan alıkonulmaları, ülke güvenliği ülke ekonomisi veya toplum hayatı bakımından olumsuz neticeler yaratacak kamuya veya özel kişilere ait kurum ve kuruluşların sabotaj, yangın hırsızlık, soygun, yağma, yıkma ve zorla işten alıkoyma gibi tehdit, tehlike veya tecavüzlere karşı korunmasında ve güvenliklerinin sağlanmasının"* Özel güvenlik güçlerinin sorumluluğuna bırakıyor.

Daha açık bir biçimde söylemek gerekirse, bundan böyle Askeri ve Emniyet Örgütü dışındaki kurum ve kuruluşların korunması özel güvenlik güçleri tarafından sağlanacaktır. Yani Devletin resmi güvenlik güçleri yanında özel bir *"paralel polis örgütü"* oluşturulmaktadır bu yasa ile. Geçen dönemlerden kalan bazı olayların belleklerdeki görüntülerinin bu yasanın hazırlanmasında etkili olduğu anlaşılmaktadır. Sayıları durmadan artan banka şubeleri önünde nöbet tutan Türk Askerleri, hem halkımızı hem de bizzat Silahlı Kuvvetler üyelerini rahatsız ediyordu. Bu arada, *"Türk askerinin görevi zenginlerin paralarını mı korumaktır "* gibi gerekçeler de, böyle bir Yasanın ilk zemin yoklamalarını yapıyordu. Böyle bir yasanın tartışması daha 12 Eylül öncesi başlamıştı bile.

Ancak, görünüşteki haklılığına karşın, tüm bu yakınma ve görüşler Devletin asli görevlerinden biri olan güvenlik işlevinin özel kuruluşlara terkedilmesi için yeterli gerekçe olabilir mi? Ne yazık ki, ne hukuk, ne tarih, ne toplum bilimi, ne ruh bilimi, ne siyaset bilimi böyle bir soruya olumlu yanıt verebilmek olanağını sağlamıyor bizlere.. Yasanın ayrıntılarından çok temel aldığı ilke üzerinde düşünmek gerekiyor. Toplumsal yaşama geçişin önemli nedenlerinden birisi *"güvenlik"*-tir. Güvenlik derken, doğanın hazırladığı tuzaklardan, kendini daha güçlü görüp, ötekiler üzerinde haksız uygulamalara girişebilecek insan ve topluluklara karşı korunmayı anlamak gerekiyor.

Devlet kavramının ortaya çıkışında da, içinde yaşanılan toplumun *"içten"* ve *"dıştan"* gelecek tehlikelere karşı korunması çok önemli bir yere sahip olmuştur. Bu nedenle siyasal ve ekonomik liberalliğin sınırlarının en geniş tutulduğu toplumlarda ve dönemlerde bile, can ve mal güvenliğinin sağlanmasının, özel kuruluş ya da kişilere bırakılması düşüncesi çok itibar görmemiştir. Her çağda ve her dönemde can ve mal güvenliğinin korunması devletin *"aslî"* ve *"Başkalarına devredilmeyecek"* bir işlevi ve görevi olarak kabul edilmiştir. Aklın ve tarihi gerçeklerin bize gösterdiği yol da budur.

İç güvenlik kuvvetlerinin kendilerinden beklenen ve Devletin varoluş nedenleri ve sorumlulukları arasında yer alan bu görevini etkin ve yurttaşlarda güven duygusu uyandıracak biçimde yapabilmesinin en sağlam güvencesi bu kuvvetlerin siyasal iktidarlardan gelecek baskılara karşı korunmalıdır. İç güvenlik işlevi siyasi iktidarların baskısından bile korunması gerekirken şimdi bu yasa ile belirli ölçüde sermayenin müdahalesine de açık bir duruma getirilmiyor mu?

İlke olarak, *"sosyal devlet"* anlayışı ile bağdaştırılması çok zor görülen 2495 Sayılı Yasa, Türkiye'nin özel koşulları içinde değerlendirildiğinde kaygı verici bir durum çıkarmaktadır ortaya. Yasada özel güvenlik örgütünün görev ve yetkileri tanımlanırken bu örgütün *"genel kolluk*

kuvvetlerine" ve *"Sivil savunma örgütüne"* yani *"Devlet kuvvetlerine yardımcı"* olacağı belirtilmiştir. Yasada yer alan *"Devlet kuvvetlerine yardımcı olma"* kavramı yakın tarihin acılarını yaşamış Türk Halkının belleğinde hala kanayan bir yara gibi durmaktadır. Devlete yardımcılık kisvesinin insanlık dışı cinayet ve davranışlara kılıf olarak nasıl kullanıldığını en iyi bilen halklardan birisidir Türk Halkı. Bugün aynı dramı Latin Amerika'da Bolivya ve Salvador halkı yaşamaktadır. Öte yandan *"Devlete yardımcılık"* görevini kendi kendine veren bazı kişi ve örgütlerin mahkemelerde en ağır ceza istemleri ile yargılandığı bir dönemde, özel güvenlik örgütlenmesine izin veren böyle bir yasayı anlamakta hukukçuların güçlük çektiği bir gerçektir.

Yasaya göre, örgüt üyeleri özel üniforma taşıyacak, statü ve özlük hakları bakımından genellikle bağlı bulundukları kuruluşun mevzuatına tabi olacak. Bunun anlamı şudur: özel güvenlik kuvvetlerinin üyeleri ücretlerini işverenden alacak.

Bu konumuyla Yasanın çalışmaları ilgilendiren çok önemli bir özelliği ortaya çıkmaktadır. Yasanın 27'inci maddesi bu kuvvetlerin grev ve lokavt halinde nasıl görev yapacaklarını belirlemektedir. Bu gibi durumlarda özel güvenlik örgütü *"genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere"*, genel zabıta amirinin emrine girecek ve kuruluş içinde kendilerine verilecek görevleri yapacak. Görüldüğü gibi ücretini, çiftlik ve banka patronundan, fabrika sihibinden alacak olan güvenlik görevlisi, grev ve lokavt gibi işçi ve işveren arasında geçmesi gereken uygulamalarda taraf olacaktır. Bu güvenlik örgütünün kimden taraf olacağını söylemeğe herhalde gerek yok...

İşçi örgüt ve eylemlerine karşı silah kullanımı, bu amaçla özel güvenlik güçleri oluşturma çabaları Amerikan kapitalizminin gelişme sürecinde, belli bir dönemde olağan hale gelmişti. Sanayi Devrimini izleyen yıllarda emekçilerin haklarını alabilmek ve en büyük araçları olan örgütlenmelerini elde etmeleri için verdikleri savaşımın harcında kan, gözyaşı ve acı vardır. Jack London'un romanları, bu dönem üzerine yapılan bazı filmler bu uzun soluklu ve acılı savaşımını tanıklarıdır. Amerikan tekeleci sermayesi işçi örgütlenmelerine karşı gücünü ortaya koyarken şiddetin en kabasına başvurmaktan kaçınmamıştır.

Söz özgürlüğü ve işçi haklarına karşı yapılan bu saldırıları incelemekle görevli *"Follette Komisyonunun"* 8 Şubat 1937 tarihinde Amerikan Senatosuna sunduğu raporda yer alan şu görüşler üzerinde dikkatle düşünmek yerinde olacaktır:

"Kişilerin ve özel işletmelerin bir silah deposuna sahip olmalarına izin verilmiş olması, hayretle karşılanacak bir şeydir. Sanayiin, kanunu temsil ettiğini ileri süren bir takım pervasız kimseleri, kendi parası ve silahı ile silahlandırdığını öğrenmek üzücü ve korkutucudur. Ve meşru bir hükümetin her gercek savunucusu, sinesinde, işverenlerin kendi haklarını korumak için profesyonel ispiyonlarla birlikte çalışan dev gibi bir ticari işletmenin varlığına göz yumulduğunu öğrenmekle beyninden vurulmuşa dönecektir".

Bu rapordan yıllar sonra Fransa'da genç bir işçi Renault Fabrikası kapısında kafasından yediği bir kurşunla yere düşerken, elinde silahı ile karşısında duran kişi fabrikanın özel güvenlik örgütünün bir üyesiydi. Yine Amerika Birleşik Devletlerinde 1954 yılında Kohler Firmasında işçilerin yürüttüğü bir grev sırasında silah, gaz bombası ve cop kullanılmıştı. İmza yine özel güvenlik örgütlerinin di. Bu kaba kuvvet kullanımı bizzat Kennedy kardeşler tarafından Senatoya getirilmiş ve kanıtlanmıştır.

Silah taşıma ve bulundurma yetkisinin, yerinde bir kararla sınırlanarak düzenlendiği bir dönemde, bu kez işveren tarafından ücreti ödenecek özel bir örgütün üyelerine bu yetkinin tanınması gelecekte yukarıda örnekleri verilen uygulamaların ortaya çıkmasına yol açabilecektir. Silah kullanma, herşeyden önce yeterli bir hukuk bilgisi ve psikolojik eğitim gerektirir. Bu bilgiler, özel güvenlik güçlerine nasıl verilecektir?

Öte yandan terörle savaşımda başarılı sonuçlar elde edildiği, terörün kökünün mutlaka kazınacağının en yetkili ağızlardan belirtildiği bir dönemde, çeşitli özel kuruluşların yeniden korunması gerekeceğini düşünmek çelişkili bir durum ortaya çıkarmıyor mu?

Bu kuruluşların gelecekte de korunması gereğine inanılıyorsa, bu işin genel kolluk kuvvetleri içinde, bu amaçla uzmanlaşmış bir alt örgüt tarafından gerçekleştirilmesi daha doğru olmaz mıydı? Belli kimse ve kuruluşların yararlanacağı böyle bir hizmetin karşılığı da söz konusu kuruluşlardan alınabilir ve böylece bu örgütün halkımıza devlete yük olması da önlenebilirdi.

Unutulmamalı ki, ekonomiyi tümüyle özel girişime bırakmak, sonunda siyasal ve ekonomik bir tercih sorunudur. Ancak, devletin hiç kimseye bırakamayacağı görevlerinin bulunduğunu da unutmamak gerekir. •

SALIDAN SALIYA

Türkiye

● TÜRK–İŞ'İN YÜKSEK HAKEM KURULU ÇALIŞMALARINI YETERSİZ BULDUĞU AÇIKLANDI. Türk-İş Genel Başkanı İbrahim Denizcier YHK'nun çalışma temposu sonucu, birçok işçinin toplu sözleşmelerinin askıda kaldığını, bu nedenle de toplu sözleşme görüşme istemine yeniden başlamasına ilişkin önerilerini hükümete götüreceklerini söyledi.

● ANKARA GAZETECİLER CEMİYETİ YANKI DERGİSİ GENEL YÖNETMENİ MEHMET ALİ KIŞLALI İLE YAZI İŞLERİ DANIŞMANI NİHAT SUBAŞI'YI DERNEK ÜYELİĞİNDEN ÇIKARDIĞINI AÇIKLADI. Bir süredir Ankara Gazeteciler Cemiyeti yönetimini eleştiren Yankı dergisi görevlisi iki gazetecinin Dernek onur kurulunca "Devlet bölücülüğü yayımına aracılık" yapmak gerekçesiyle üyelikten çıkarıldığı öne sürülüyor. Bilindiği gibi geçtiğimiz günlerde de Ankara Gazeteciler Cemiyeti İbrahim Hitay, Esen Ünür, Jülide Gülizar, Rafet Genç Hülya Sözer, Ajdan Akıncı, Varlık Özmenek, Bülent Karaboncuk, Betül Uncular, Hasan Şahan, Murat Tanker, Sezai Bayar ve İlhami Soysalı da üyelikten çıkartmıştı. Selçuk Altan da Cemiyet'ten istifa etmişti.

● BAYINDIRLIK BAKANLIĞI KAMU İNŞAATLIRININ SÜRESİNDE TAMAMLANMASI VE SIKI BİR ŞEKİLDE DENETLENMESİ İÇİN BİR GENELGE YAYINLADI. Genelgede kamu inşaatlarının sürüncemede bırakıldığına dikkat çekilerek alınacak önlemler sıralandı.

● İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU KANALIYLA İŞ ARAYANLARIN, YETENEK SINAVINDAN GEÇİRİLECEĞİ BİLDİRİLDİ. Başvurular sonunda niteliksiz işçinin hangi işe yatkın olduğunun saptanacağı ve ona göre işe yerleştirileceği belirtildi. Uygulamaya Eylül ayında başlanacağı açıklandı.

● Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Necmi AYANOĞLU, İNSAN SAĞLIĞININ HAC GÖREVİNİN YERİNE GETİRİLMESİNDEN DAHA ÖNEMLİ OLDUĞUNU SÖYLEYEREK Ürdündeki kolera salgını önlenmediği taktirde karayolu ile Hacca gitmenin yasaklanacağını açıkladı.

● TÜRKİYE'NİN DAHA ÇOK USTABAŞI SEVİYESİNDE MESLEKİ EĞİTİM GÖREN TEKNİK ELEMANA İHTİYACI OLDUĞU AÇIKLANDI. DPT araştırmalarına göre Türkiye'de yüksek eğitim gören insan gücü fazlalığı olduğu belirlenirken, işsizlik oranının 1980'de yüzde 16'ya ulaştığı bildirildi. Eczacıbaşı Yatırım Holding Genel Müdürü Sezgin Bayraktar da, 1970'den beri yüksek öğrenim kurumlarının işletmelerin arzu ettikleri elemanları yetiştiremediklerini öne sürerek, kendilerinin bu ihtiyacı karşılamak için hizmet içi eğitim yaptıklarını söyledi.

● Türkiye İşveren Sendikaları Genel Başkanı Halit NARİN YÜKSEK FAİZ POLİTİKASINDAN VAZGEÇİLMESİ GEREKTİĞİNİ SÖYLEDİ. Ekonomimiz için yeni modeller aramaya gerek olmadığını belirten Narin, milleti çalışmaktan, yatırımdan, yeni iş sahaları açmaktan uzaklaştıran, tembelliğe iten, bankalarda para biriktirerek yüksek faizle elde edilen gelirle geçinme politikasından vazgeçilmesi gerektiğini belirtti. İstanbul Sanayi Odası Meclis Başkanı Şaban Çavuşoğlu ise Türkiye'de özel sektöre daha geniş olanaklar verilmesi gerektiğini savundu.

● Merkez Bankası Başkanı Osman ŞIKLAR TÜRKİYE'YE BU YIL YEDİ BUÇUK MİLYAR MARK İŞÇİ DÖVİZİ GELMESİNİN BEKLENDİĞİNİ SÖYLEDİ. Şıklar 1980'in ilk altı ayında 1 milyar 260 milyon mark döviz girişinin, bu yılın aynı döneminde iki milyar 122 milyon marka ulaştığını belirten işçiler paralarını Türk bankalarına yatırmalarını istedi. Merkez Bankası Başkanı Şıklar Türk işçilerinin yurt dışında çalışmaya başladıkları 1964 yılından bu yana Türkiye'ye bir trilyon 300 milyar lira tutarında döviz gönderdiklerini de açıkladı.

● Türk Hukukçular Birliği Başkanı Bilgin YAZICIOGLU, ADLİ ZABITA'NIN EN KISA SÜREDE KURULMASI GEREKTİĞİNİ SÖYLEDİ. Yurttaşların mahkemelere ve adalet dairelerine gelen iş ve davaların uzamasından yakındığını söyleyen Yazıcıoğlu, Adli sorunların çözümünde adli zabıtanın büyük rol oynayacağını sözlerine ekledi. Yazıcıoğlu ara mahkemeleri ve bölge yönetim mahkemeleri kurulması gerektiğini de belirtti.

● YÜKSEK DENETLEME KURULU ÇALIŞMALARINA BAŞLIYOR. Başta KİT'ler olmak üzere Silahlı Kuvvetler ve yayın organları dışında kalan tüm devlet kuruluşlarını sürekli denetleyecek olan Yüksek Denetleme Kuulu'nun, ilk toplantısını bu hafta yapacağı bildirildi. Dokuz kişiden oluşan kurulun altı üyesi Devlet Başkanı Kenan Evren tarafından atanmıştı.

● Türkiye'de bir yıl içinde 500 bin kişinin ameliyat olduğu ve 47 BİN YURTTAŞIN AMELİYAT SIRASINDA YA DA AMELİYATTAN SONRA TABURCU OLMADAN ÖLDÜĞÜ BELİRLENDİ. Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan araştırmada 500 bin kişinin 130 bininin büyük ameliyat geçirdiği, 370 bin hastanın ise küçük ve orta ameliyatlar geçirdiği belirtildi. Öte yandan Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Profesörü Kadri Kahraman ise ameliyat ölümlerinde en önemli nedenin hastanın geç müracaatı ve bakım yetersizliği olduğunu söyledi.

● İşçi-memur ayırımını gidermek ve emeklilikte farklı uygulamaları önlemek amacıyla EMEKLİ SANDIĞI, SSK, VE BAĞ–KUR'UN BİRLEŞTİRİLECEĞİ AÇIKLANDI. Üç sosyal kuruluşun tek çatı altında toplanması halinde, emekli aylıkları arasındaki dengesizliğin ortadan kalkacağı ve aylık bağlamadaki farklı sistemler arasında paralellik sağlanacağı belirtildi.

● ÜNİVERSİTE SEÇME SINAVI SONUÇLARI BELLİ OLDU. İlk dört sırayı Ankara'lı öğrenciler alırken, Ankara Koleji'nden Ataç İmamoğlu 879.917 Fen puanıyla birinci oldu. ÜSYM Başkanı Altan Günalp sınav sonuçlarının 29 Temmuz'dan itibaren adaylara gönderilmeye başlanacağını bildirdi.

● SEKA GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI KAĞIT FABRİKALARINDA BU YILIN İLK ALTI AYINDA YÜZDE OTUZ ORANINDA ÜRETİM ARTIŞI SAĞLANDIĞI BİLDİRİLDİ.

● DANIŞTAY'IN TEMYİZ MAHKEMELERİ HALİNDE ÇALIŞACAĞI BİLDİRİLDİ. Yeni yasal değişiklikle bölge idare mahkemelerinin başvurularda ilk incelemeleri yapacağı bunlara yapılan itirazların ise Danıştay'a geleceği belirtildi.

● SENDİKALARIN KURULUŞU İŞLEYİŞİ VE İŞLEVLERİ İLE İLGİLİ YASA TASARISI BAKANLAR KURULU'NA GÖNDERİLDİ' Tasarıda 12 Eylül'den sonra kapatılan sendikalarda beş yıl öncesine kadar yöneticilik yapan kişilerin birdaha sendikalarda görev almamaları öngörülüyor. Tasarıyla, ayrıca, işçileri yasa dışı direniş veya grev yapmaya teşvik eden, yaptıran veya bu yolda çalışmalar yaptığı saptanan sendikaların kapatılması koşulu da getiriliyor.

● TÜRKİYE'NİN AĞAÇLANDIRDIĞI ALAN KADAR, ORMANI YAKAN TEK ÜLKE OLDUĞU BİLDİRİLDİ. 1977 yılında 38 bin hektarlık arazi ağaçlandırılırken, 43 bin hektarlık ormanın yandığı, 1979 yılında ise 28 bin hektarın ağaçlandırılırken 34 bin hektarlık ormanın yandığı belirtildi.

● İçişleri Bakanı Selahattin ÇETİNER VALİLİKLERE BİR GENELGE YOLLAYARAK ENERJİ TASARRUFUNA UYULMASINI İSTEDİ. Çetiner tasarruf bilincinin yaratılması için Enerji Tasarrufu Koordinasyon Kurulu'nun çalışmalarına başladığını da belirtti.

● Devlet Memurları Yasa Tasarısında EN DÜŞÜK GÖSTERGE 350 EN YÜKSEK GÖSTERGE DE 1400 OLARAK BELİRLENDİ. Kadrosuzluk nedeniyle terfi edemeyen ve uzun yıllar beklenerek kayba uğrayan memurların kayıplarını önlemek amacıyla önlem alındığı belirtilirken, memur gösterge tablosunun bugüne değin dört kez değiştirildiği ancak günün koşullarına uydurulmadığı açıklandı.

● BAĞ–KUR'UN ÜYELİĞİ KAYBEDENLER İÇİN AF İLAN ETTİĞİ AÇIKLANDI. Yapılan açıklamada prim borcu nedeniyle isteğe bağlı sigortalılığı kaybedenlerin üç ay içinde borçlarını ödemeleri halinde yeniden sigortalı olacakları bildirildi. Ayrıca sigortalılık haklarını yitirenlerin yeniden sigortalı olabilmek için bekleyecekleri süre, iki yıldan bir yıla indirildi.

● Milli Güvenlik Konseyi'nin bildirisine aykırı hareket ettiği ve adliye'nin manevi şahsiyetine hakaret ettiği gerekçesiyle hakkında dava açılan ve 12 yıla kadar hapsi istenen gazeteci Güngör YERDEŞ'İN İSTANBUL'DA YARGILANMASI KARARLAŞTIRILDI. Karar Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesinin yetkisizlik kararı vermesi üzerine alındı.

● BU YILIN İLK ALTI AYINDA OTOMATİV SEKTÖRÜNDE EN FAZLA SATIŞIN HAZİRAN AYINDA GERÇEKLEŞTİĞİ BİLDİRİLDİ. Yapılan açıklamada Mayıs ayında yapılan vergi indiriminin satışların artmasında önemli rol oynadığı kaydedildi. Öte yandan üreticilerin otomobil fiyatlarındaki ucuzluğu devam ettirmek amacıyla çalışmalar yaptığı, ancak demir ve çelik fiyatlarındaki artışların yeni dalgalanmalara neden olacağı bildirildi.

● İSTANBUL BAROSU TERCÜMAN GAZETESİ ALEYHİNE 17 MİLYON LİRALIK İKİ TAZMİNAT DAVASI AÇTI Bildiride Tercüman Gazetesi ve yazarları aleyhine son saldırılarından dolayı Baro tüzel kişiliği adına beş milyon ve yöneticileri adına ise 12 milyon liralık tazminat davaları açıldığı belirtildi.

● EREĞLİ'DE 46 SAAT GÖÇÜK ALTINDA KALAN ÜÇ MADENCİDEN İKİSİ SAĞ OLARAK KURTARILDI. Kurtarılan Mahmut Yalçın ve Mithat Göl adındaki işçilerin sağlık durumlarının iyi olduğu bildirildi.

● Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Sami DOĞAN, DEVLETİN BUĞDAY SORUNUNU BİR BÜTÜN OLARAK ELE ALMASI GEREKTİĞİNİ SÖYLEDİ. Doğan, devletin buğday üretiminden en fazla faydayı sağlayabilmesinin buğdaya özgü yeni bir tekel sisteminin geliştirilmesine bağlı olduğunu da sözlerine ekledi.

● İş adamı Vehbi KOÇ 12 EYLÜL'DEN SONRAKİ DÖNEMİN BİR DEĞERLENDİRMESİNİ YAPARAK EKONOMİK YÖNDEN ÇETİN BİR DEVRE YAŞANMAKTA OLDUĞUNU BELİRTTİ. Koç sınai kuruluşlarının ağır faiz yükü altında bocaladığını bildirerek, iş hayatının da, yüksek faiz politikasının tahribatını yaşadığını söyledi. Koç yüzde 40'a inen enflasyonun ekonomiyi sarstığını da sözlerine ekledi.

● Milli Savunma Bakanı Haluk BAYÜLKEN DÖRT AYLIK KISA DÖNEM ASKERLİK UYGULAMASININ 1983'DE SONA ERECEĞİNİ BİLDİRDİ. Aralık 1980'den bugüne kadar 41 bin 262 kişinin dört aylık kısa dönem askerlik yükümlülüğünü tamamladığı nı söyleyen Bayülken, bundan böyle birikim olmayacağı için başka türlü uygulamaya da gerek kalmayacağını söleyledi.

Dünya

● BENİ SADR FRANSA'YA KAÇTI. İran Hava Yollarına ait bir uçakla Fransa'ya sığınan ve Beni Sadr'a Fransız Hükümeti "siyasal faaliyette bulunmamak" koşuluyla izin verdi.

● İRAN'DAKİ DEPREMDE EN AZ BEŞ BİN KİŞİNİN ÖLDÜĞÜ BİLDİRİLDİ. 7 şiddetindeki depremin merkez üssünün Şahdet bölgesi olduğu belirtildi. Öte yandan İran'da boş olan üyelikler için yapılan seçimlerde milletvekili seçilen Hoca tülislam Rıza Kamyab'ın silahlı saldırı sonucu öldürüldüğü açıklandı.

● İran Hükümet sözcüsü, İRAN' DA MUHALİF GRUPLARIN HUMEYNİ'YE KARŞI BİR İTTİFAK OLUŞTURDUKLARINI BİLDİRDİ' Hükümet sözcüsü Nebavi, Recai'nin başkanlık seçimini kazanmasını, İran rejimini savunanlar için "Büyük bir siyasal zafer" olarak niteledi.

● Ürdün Dışişleri Bakanı Marwan ABD'nin İsril'e F–16 uçaklarının teslimini erteleme kararını etkisiz bir girişim olarak niteledi. Marwan daha önce TÜRKİYE'YE UYGULANAN AMBARGONUN ALTI YIL SÜRDÜĞÜNÜ VE İSRAİL'E UYGULANMASI GEREKEN AMBARGONUNDA AYNI SERTLİKTE OLMASI GEREKTİĞİNİ SÖYLEDİ.

● ABD, ORTADOĞU'DA KALICI BİR BARIŞIN SAĞLANMAMASI HALİNDE İSRAİL'E SEVKİYATINI DURDURDUĞU SAVAŞ UÇAKLARINI VEREBİLECEĞİNİ AÇIKLADI.

● Kıbrıs Rum Yönetimi Lideri Spiros KİPRİYANU, KIBRIS SORUNUNUN ÇOK NAZİK BİR SAFHADAN GEÇMEKTE OLDUĞUNU SÖYLEDİ. Kipriyanu, özellikle toprak konusundaki önerilerin çok önemli olduğunu belirterek, son zamanlardaki acı deneyimlerden dolayı bu konuda fazla iyimser olmadığını da sözlerine ekledi.

● Alman hükümetinin sosyal hakları kısıtlama kararından sonra ALMANYA'DAKİ TÜRK İŞÇİLERİNİN YILLIK KAYBININ 500 MİLYON MARKI BULACAĞI AÇIKLANDI. Alman hükümetinin, açık veren bütçeyi denkleştirmek için aldığı 20 milyar marklık tasarruf kararının, özellikle Türk işçilerini çok etkileyeceği bildirildi.

● BİR FRANSIZ BELEDİYESİNİN, İŞÇİLERİN İŞSİZ KALMASINI ÖNLEMEK AMACIYLA KAPANMAK ÜZERE OLAN BİR FABRİKAYI SATIN ALDIĞI BİLDİRİLDİ.

● ABD'de yapılan araştırma sonucunda SON ON YILDAN BERİ DÜNYA EKONOMİSİNİN YAŞADIĞI KRİZİN İLK KEZ 1980 YILINDA DEV ŞİRKETLERİ DE ETKİLEDİĞİ BİLDİRİLDİ. Araştırma sonucunda, ABD dışındaki 500 dev şirketten 66 tanesinin 1980 yılını zararla kapattığı belirtilirken, diğerlerinin karlarının ise yüzde 12 oranında düştüğü açıklandı. Öte yandan krizden sadece petrol şirketlerinin zararsız sıyrıldığı belirtildi.

● ÜRDÜN'DE KOLERA VAKALARININ ARTTIĞI BİLDİRİLDİ. Ürdün de bu ayın başından itibaren 600 kolera vakası'nın görüldüğü ve bunun 300 ünün başarıyla tedavi edildiği bildirildi.

● İsrail'in Lübnan'daki saldırıları sonucu YARALILARA YARDIM AMACIYLA TÜRKİYE'DEN GÖNDERİLEN KIZILAY EKİBİNE SURİYE'DEN GEÇİŞ İZNİ VERİLMEDİ. Yapılan girişimler sonucu ekibin 24 saat gecikmeyle Suriye'den geçebildiği bildirildi.

● İNGİLTERE'DE "DİPLOMALI İŞSİZLERE" BİR AYDA 69 BİNKİŞİ DAHA EKLENDİ. Günye Doğu İngiltere'de işsizlik oranı yüzde 7.6 iken, bu rakkamın Kuzey İrlanda da yüzde 17'yi bulduğu bildirildi.

● Prens Charles ile Lady Diana Spencer'in düğününün İNGİLTERE TARİHİNİN EN PAHALI DÜĞÜNÜ OLDUĞU AÇIKLANDI. Açıklamada yalnızca düğün pastası ve yemeğinin dört milyon liraya malolduğu, nedimelerinin giysilerinin ise 1 milyon liraya ulaştığı bildilrildi.

SALIDAN SALIYA

NOKTA, VİRGÜL, ÜNLEM

ARAYIŞ'ın başlattığı Platon 'edebiyatı' sürüyor.: 20. sayımızda kısa bir yorumla bir yazısındaki yanlışlara değindiğimiz, Son Havadis gazetesi yazarı Tekin Erer, yorumumuzu yanıtlamış (19 Temmuz).

Yorumumuzu neredeyse aynen aktarmış Erer; neredeyse diyoruz, çünkü yazının en sonundaki ünlem gözünden kaçmış -- o ünlemle birlikte de yaptığımız 'espri': Biz, "(Tabii bizim bilmediğimiz Eflatun adlı 40 "eser" "muharriri" bir Arap yazar var da, onun "Cumhuriyet" ve "Devlet" adlı iki ayrı kitabı varsa, yanılıyor olabiliriz!)" demiştik; Erer ise bize ciddi ciddi "Platon'la Eflatun'un aynı şahıs olduğunu" anlatıyor! --Oysa, şu ifademizi de aktarmış: "Filozofun asıl adı yerine arapçalaştırılmış biçimini kullanan Erer...".

Sonra, iki yerde, "Türklerin Platon'a Eflatun dediklerini", "Platon'un adı (nın) Türkçe(')de Eflatun olarak geç(tiğini)" söylüyor. Erer galiba Türkçe ile Arapçayı bir sayıyor. "Eflatun", Türkçe değil Arapça bir biçimdir. Filozofun adı Arap alfabesiyle yazılırken, Grekçe adın başına bir "elif" eklenmesi ve "pi" harfinin "f"ye geçişiyle türemiş bir yanlış transkripsyondur(Erer'in anlamayacağını düşünerek açıklayalım: 'Transkripsyon' bir yazıdan başka bir yazıya aktarmak demektir).

Türkçe ile Arapçayı bir sayanların dil bilgisi düzeyinden beklenemeyecek bir başka ayırım daha belirtelim: Kültürel alış-verişte bulunmuş diller arasında, aynı adın farklı okunuş/yazılış biçimleri vardır; ama özel isimler dile göre değiştirilmez. Örneğin, Arapça "Muhammed" adı Türkçe'ye "Mehmet" olarak geçmiştir; yani, Muhammed adlı Araplar ve Mehmet adlı Türkler vardır. Şimdi, Tekin Erer, Peygamber Hazreti Muhammed'e acaba Hazreti Mehmet mi diyecek? Ya da İsmail adlı bir Türk, kendisini bir Avrupalıya Samuel diye mi tanıtacak? Ya da Jacob adlı bir Avrupalı Türkiye'ye gelince Yakup mu olacak? --Yoksa biz de Tekin Erer'e Mutemet Vasıl diye mi hitap etmeliydik?!

Linguistik konulardan klasik filoloji konularına geçelim.

Erer, Platon'un "40 kadar eseri" olduğunda, "doğrusu budur" diyerek diretiyor. "Bazı filozoflar" diyor (filologlar demek istiyor) "Eflatun'un 11 eserini başkalarına mal ederler" diyor (hiçkimseye 'mal edilmiyor tabii; yalnızca filolojik yöntemlerle Platon'un olmadığı kanıtlanıyor), "Fakat bu henüz kesin olarak isbat(!) edilmiş değildir. Bu(,) tartışması devam eden bir konudur" diyor. Biz, Erer'in derin klasik filoloji bilgisine, Platon literatüründeki en son tartışmaları izleyen "vukuf"una hayran kalmakla yetinelim, ve dileyilim ki Erer klasik filoloji dünyasını bu derin vukufundan mahrum bırakmasın, "Platon'un (pardon-Eflatun'un) 40 Eseri" konulu bir makale yayımlasın (--ama, Son Havadis gazetesinde değil; örneğin bir Acta philologica dergisinde!).

Yine de bir noktada memnun olduğumuzu belirtelim: Yorumumuz üzerine Erer paçaları sıvamış, derin araştırmalara girişerek, Platon'un iki dialogu şöyle dursun, tam üç dialogunun adlarının doğrusunu öğrenmiş, hem de (ufaktefek yanlışlar dışında) bunları doğru yazmış! Yalnız bunları Türkçeye çevirirken, küçük bir çeviri yanlışı (oyunu?) yapıyor yine de: "Politikos", "Devlet veya Devlet adamı "tarzında" değil, yalnızca "Devlet Adamı" "tarzında" çevrilir. Grekçe "os" eki, eril isim yalın halini (maskülin nominatif) belirtir; burada da kişi belirtmektedir. Böylece "Politikos", "devlet adamı", ya da (olsa olsa) "politikacı" demektir. Erer'in ilk yazısında yaptığı yanlışı 'kazı çevirerek' düzeltmeğe çalışması boşuna "Cumhuriyet" ve "Devlet" adları ancak Politeia dialogunun adı olabilir; yani iki ayrı "eser"in değil, tek bir "eser"in.



Bu arada Erer kendisi, kendi çapında "politikos"-luk yapmağa çalışıyor: Sayın Devlet Başkanı'nın Platon okuduğu haberine değinmemizi fırsat bilerek, bize çamur atıyor: "Yoksa asıl gaye Sayın Devlet Başkanımızı küçük düşürmek midir?" diyor. Platon okumak, yalnız Sayın Devlet Başkanı'nı değil, herkesi, küçük düşürmek şöyle dursun, yüceltir, biz de, bu haber üzerine, Platon konusunu Türk basınına getirmiş dergi olarak, memnun olmuş, hatta gururlanmıştık. Kişiyi asıl küçük düşüren, bilmediği konularda ahkam kesmek; kestiği ahkamların yanlışlığı ortaya çıkınca da başkalarına çamur atarak kurtulmağa çalışmaktır.

Biz, Erer'in yanlışlarını düzeltirken, güvenilir bir kaynağa başvurmasını salık vermiştik. Erer de, yorumumuzda ad bulunmadığından, bize "Nokta Yazar" diye hitap ederek, aynı "tavsiye"de bulunuyor. Arayış dergisinin Yazı Kurulunda, bu konuları herhangi bir kaynağa başvurmağa gerek duymadan bilen, hatta mesleği bu konuları öğretmek olan kişiler vardır. Bu kişilerin, Platon gibi bir konuda, Tekin Erer gibi bir "muharrir"in yanlışları düzeltilirken adlarını kullanmalarını Yazı Kurulumuz uygun görmez.

Tekin Erer'e bir Arayış noktası yeter de artar bile. •

NEREDEYDİK, NERELERE GELDİK

BİR süredir büyük iş çevrelerinin yüksek faiz - sıkı para politikası konusundaki söylediklerini okurken, insanın, aklına, "neredeydik nerelere geldik" diyen bir Türk Hafif Müziği parçası geliyor.

Bakın neler söyleniyor son günlerde.

- Para ateşten gömlek...
- Özel bankalar devletleştirilmeli...
- Türkiye yüksek faiz politikasından süratle uzakzaklaştırılmalı...
- Şimdi iş hayatı, yüksek faiz politikasının tahribatını yaşamaktadır...

Bunları sırasıyla, Sabancı Çelikel, Narin ve Koç gibi tanınmış işadamlarımız söylüyor.

Oysa, geçen yılın Temmuz ayında faiz oranları serbest bırakıldığı zaman, buna, bankalardan çok büyük iş çevreleri sevinmişti.

Çünkü, her şeyden önce, bir saplantı halinde serbest piyasa düzenine tutkun oldukları için, bu alanda da serbestiye geçiş, onlara, düşün olarak da görüş olarak da pek şirin gelmişti.

Üstelik, çok yakındıkları onlara göre, yorgun bürokratlar, beceriksiz bürokratlar artık bu işlere burunlarını sokmayacaklardı.

Meydanın kendilerine kaldığını sanıyorlardı. Bu serbesti içinde yükselecek faiz oranları karşısında küçük ve orta boy işletmelerin kapılarını kapatmak zorunda kalacaklarını biliyorlar, öylelikle rakiplerinin azalacağını, pazarlarının genişleyeceğini düşünüyorlardı.

Aynı anlayış içinde, faiz oranlarının saptanmasında söz sahibi olabileceklerini umut ediyorlardı. Öyle ya, birçoğu zaten banka patronuydu. Banka patronu olmasalar bile ağırlıklarını koyabilecekleri ekonomik güçleri vardı.

Yükselecek faiz oranları nedeniyle para isteminin azalacağını, o nedenle bankaların ellerinde biriken paraları plase etmekte güçlük çekeceklerini ve böylece faiz oranlarının kısa sürede düşeceğini sanıyorlardı.

Ayrıca, bankalarla olan belli ilişkileri nedeniyle para darlığı, para sıkıntısı çekmeyeceklerini, hatta belki de kendi işletmelerine düşük faizli krediler sağlayabileceklerini düşünüyorlardı.

Özetle, yüksek faiz-sıkı para politikasından, ekonomi tümüyle olumsuz etkilense de küçük ve orta boy işletmeler büyük güçlüklerle karşı karşıya kalsalar da, kendilerinin etkilenmeyeceklerini sanıyorlardı.

Şimdi sızlanmalarından anlaşılıyor ki işler bekledikleri gibi gelişmedi.

Her şeyden önce bankalara diş geçiremediler.

Devlet bürokratının yerini özel banka bürokratları ve yöneticileri aldı. Devlet bürokrasisini arar oldular.

Para istemi azalmadı, faiz oranları düşmedi. Çünkü enflasyon ve sürekli kur ayarlamaları yanında, bizim gibi ekonomilerde yaygın olan kap-kaç işler para istemini canlı tuttu.

Daralan iç istem karşısında artan finansman maliyetlerini fiyatlara ve dolayısıyla tüketiciye tümüyle yansıtamaz oldular.

Böylece umduklarını bulamadılar.

Şimdi "bu model geçersiz" diyecekler ..."bir de alternatifini denesek" diyecekler ama dilleri varmıyor. Çünkü daha önce bunu söyleyenleri öylesine suçladılar ki...

Çekinmesinler. Bu saplantılarından vaz geçsinler. Alt tarafı, onlar da "bu modelin alternatifi vardır" diyenler gibi bilemediniz Keynes'ci olurlar. ●

BİN NASİHAT, BİR MÜSİBET

İNATÇILIĞI ve katılığı nedeniyle İron Lady (Demir Bayan) diye tanınan bayan Thatcher'in başkanlığındaki İngiliz Muhafazakar Hükümeti, geçtiğimiz günlerde, 460 bin genç işsize iş olanağı sağlamayı öngören bir program açıkladı.

Mali yükünün 700 milyon Sterlin, yani 150 milyar Lira olduğu bildirilen program, gençlere yer açmak için emeklilik yaşının 64'den 62'ye indirilmesini; işletmelere, çalıştıracakları 18 yaşından küçük, çalışma yaşamının ilk yılında olan ve haftada 40 sterlinden az ücret alan her işçi için Devletce 15 sterlin sübvansiyon verilmesini; 50 bin öğrencinin daha üst okullara devam etmesi için desteklenmesini; gönüllü çalışmaların özendirilmesini ve 20 kentte kurulacak merkezlerde gençlere, geleceğin sanayileri gözüyle bakılan bilgi işlem ve elektronik sanayilerinde çalışabilmeleri için gerekli bilgi ve becerinin kazandırılmasını, öngörüyor.

Yaklaşık iki yıl önce iktidara gelen Bayan Thatcher, hükümet programında, enflasyonla savaşıma birinci önceliği vermiş ve bu amaçla, paracı ya da monetarist diye bilinen politikaları seçmişti. Para hacminin ve kamu harcamalarının kısılmasına dayalı bu politikaları Demir Bayan öylesine katı, öylesine ödünsüz uygulamaya başladı ki, bir süreden beri, artık bu politikalara, monetarizm değil "Thatcherism" denir oldu.

Söz konusu politikalar, enflasyonu anlamlı ölçüde yavaşlatmadı ama, ülkedeki işsiz sayısını hızla arttırdı. Böylece İngiltere'de çok değil bundan üç yıl önce 1,5 milyon dolayında olan işsiz sayısı, şimdi 2,8 milyonu aştı. Yıl sonunda da 3 milyonu geçmesi bekleniyor.

Demir Bayan, bu yüzden ağır eleştirilere hedef oldu. Ama ne bu eleştiriler, ne çalışma hakkının kutsal bir hak oluşturması, ne işsizlerin dramı ve ne de işsizliğin toplumda yarattığı mutsuzluk ve umutsuzluk Bayan Thatc-



Bayan Demir: Müsibet-Nasihat

her'i yumuşatabildi.

Demir Bayanın yumuşayarak işsizliği ele alması için, işsizlik yüzünden partisinin seçim şansının azaldığını somut bir biçimde görmesi gerekti.

Gerçekten bir süredir Muhafazakar Parti'nin içinden, Hükümetin işsizliği önemsememesi yüzünden, gelecek genel seçimler için partinin seçim şansının azalmakta olduğu yolunda eleştiriler yükseliyordu. Geçtiğimiz Temmuz ayının ortasında Warrington'da yapılan ve yeni kurulmuş Sosyal Demokratların büyük başarı gösterdiği ara seçimler için yapılan tahminler, bu eleştirileri doğruladı. Yani Demir Bayan'ı bir seçim korkusudur sardı...

Ayrıca, işsizliğe ve ırk ayrımcılığına bağlanan ve geçtiğimiz ay İngiltere'yi kasıp kavuran şiddet olayları da Demir Bayan'a bir ders oldu.

Böylece Demir Bayan, ekonomi politikalarında değişiklik yapmamakla birlikte işsizliğin önemini kavrayabildi.

"Bir müsibet bin nasihattan iyidir" diye boşuna dememişler... •

YENİ BİR RÜŞVET DALGASI MI?

ÜNLÜ Amerikan şirketi Lockheed 1975 yılında çeşitli ülkelerde toplam yirmi iki milyon dolar rüşvet verdiklerini açıklamıştı. Japonya Başbakanından, İtalyan generallerine kadar bir dizi etkin kişiyi kapsayan bu skandal, anımsanacağı gibi Türkiye'de de fırtınalar kopartmıştı.

Türkiye'de "Lockheed dosyası" tozlu raflarda unutulurken, ABD'de yeni rüşvet dalgalarına olanak veren bir yasa tasarısı hazırlanıyor.

Amerikan firmalarının rüşvet skandalları ayyuka çıkınca, 1977 yılında şirketlerin yabancı ülkelerde rüşvet dağıtmalarını kısıtlayan bir yasa çıkartılmıştı. Şimdi, Reagan yönetimi bu yasayı değiştirmek istemektedir. Yeni yasa taslağına göre, Amerikan şirketleri, iş yaptıkları ülke yekililerine "komisyon verebilmek için yerli ajanlar kiralayabileceklerdir" Ayrıca, taslak, şüpheli ödemelerin saklanabilmesine olanak verecek bir muhasebe tekniği de getirmektedir.

Yeni taslağı destekleyen Amerikan şirketlerinin yöneticileri, 1977 yılından bu yana rüşvet dağıtamadıkları için milyarlarca dolar zarara girdiklerini söylüyorlar. Karları için meşru hükümetleri devirme ustaları rüşveti de meşru bir ticaret aracı olarak görüyorlar. Anlaşılıyor ki, ABD'deki Ceyarlar, önümüzdeki yıllarda daha çok kar etmenin yollarını, her türlü çirkin çareye başvurarak, arıyor ve buluyorlar.

Amerikan Senatörü William Proxmire'ın dediğin gibi yeni yasa taslağı "rüşvetin izin belgesi" niteliğindedir. Rüşvetin hedefi ise ABD dışındaki tüm ülkelerdir. Ellerinde "izin belgesi"yle kapımıza dayanarak tacirlere karşı önlem almanın ilk yolu, ülkedeki tozlu rüşvet dosyalarını raflardan indirmektir. •



ABD yeni Ceyarlar yaratma çabasında.

SALONLAR GENÇLERE AÇILMAYACAK MI?

"Spor yapmak isteyen öğrenci ve yöre gençleri, yakınlarındaki okulların sopr alanları ve salonlarından yararlanabilecekler."

OKULLARIN tatile girdiği günlerde Ankara Valiliği'nin aldığı bu karar ne kadar sevindirici ise, uygulama da o denli üzücü.

TRT Haber Merkezi Spor Servisi 27.7.1981 tarihinde yayınladığı spor programında gece uyuyan çocuklara yüzme öğretme gibi olmayacak işlerle uğraşmanın yanısıra bu konuyu gündeme getirerek, yapılması gerekeni yaptı.

Acı ama gerçek olan uygulamayı gözler önüne sererek, kısa bir süre de olsa sokaklardan kurtulup en azından okul bahçesinde oynama olanağına kavuşacak olan çocuklarımızın nasıl sokağa terkedildiğini sergiledi.

Ankara Valiliği Okulların tatil olduğu günlerde hem öğrencilerin boş zamanlarının çoğaldığını, hem de okul alanlarının ve spor salonlarının boşaldığını dikkate alarak bir proje hazırlıyor. Bu projeye göre spor yapmak isteyen öğrenci ve yöre gençleri, yakınlarındaki okulların alanlarından ve spor salonlarından yararlanacaklar. Bu proje konusunda 150 okul yöneticisi ile görüşen Vali Mustafa Gönül "bütün sorunların çözüldüğünü ve şimdilik yaz dönemi için uygulanacak olan bu sistemin ileride bir yıl boyunca sürdürülmesinin düşünüldüğünü" de söylüyor.

Vali bunları söylüyor ve yine kendisi dinliyor. Çünkü söylediğini kendisinden başka duyan olmamış gibi. Bu konuda TRT ekran ve mikrofonlarına kulak verelim:

"1 Temmuz'da Ankara'daki 62 ilk ve orta dereceli okula gönderilen bir genelge ile bu projenin başlatılması isteniyordu. Böylece öğrencilerle yöre gençleri olanaklar ölçüsünde cadde ve sokaklarda spor yapmaktan kurtarılmaya çalışılacaktır. Bu genelgenin yayınlanmasından 25 gün sonra 20 okulda yaptığımız araştırmalarda sadece iki okulda bu uygulamanın başladığını gördük". Bu açıklamayı yapan TRT spikeri devam ediyor:

"Bazı okullar uygulamayla ilgili duyuruyu asma gereği bile duymamışlar. Görüştüğümüz bazı gençler, yörelerinde bulunan okulların bahçesindeki basket potalarının yöneticilerce özellikle söküldüğünü iddia ettiler."

Spikerin bu açıklaması bozuk saha, kırık pota, potasız direkler ve cadde üzerinde top oynayan çocukların görüntüleri ile devam edip gidiyordu.

TRT bu görüntüleri ve röportajları ile kamuoyu oluşturma, doğruya yönlendirme, eğitme görevini yerine getirdi. Bununla da kalmadı alınan olumlu kararları sabote edercesine uygulamaktan kaçınan yöneticilerin yol açtığı zararları görmemize yardımcı oldu.



Gençlerin spor yapabilmeleri için emir var uygulayan yok.

Öte yandan tenis karşılaşmalarını görüntüleyen TRT Spor Servisi "Spor yapma imkanı olanlar finale kaldı" diyordu.

Doğru, doğru olduğu kadar da düşündürücü bu sonuç karşısında okullarını, spor, spor sahalarını gençliğe kapalı tutanlar, amatör sporu rayından çıkarmaya çalışanlar iyice düşünmelidirler.

TRT Spor Servisi her tür yorumdan daha gerçekçi olan bu çarpıklığı sergilediği için övgüye layıktır. Bu gerçekçi tutumun TRT'nin bütün programlarında izlenmesi, yayınlarının özünü oluşturması kaçınılmaz bir görevdir. ●

ÖZEL GÜVENLİK ÖRGÜTLERİ YASASI NE GETİRİYOR ?

- Genel kolluk kuvvetleri işe el koyduğu andan itibaren özel polis, onun emrine girerek yardımcı olacaktır.
- Özel polis de "Polis Vazife ve Selahiyet Kanununa" göre silah kullanma yetkisine sahip olacaktır...

TEMMUZ 1981 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 2495 Sayılı, Yasa kamuya ve özel kişilere ait kurum ve kuruluşların tehdit, tehlike ve saldırılara karşı korunmasını ve güvenliklerinin sağlanmasını amaçlıyor.

Bu yasa uyarınca korunacak ve güvenliği sağlanacak olan yerler oldukça geniş tutulmuştur. Zaten sayılan yerlerin sonuna eklenen "işyeri" deyimi ile çok genel bir alan için geçerli kılınmıştır. Sayılan etkinlik türlerinden dördü dikkati çekmektedir. Bunlar, eğitim ve öğretim kurumları, tarihi yapıtlar, açık ve kapalı müzeler, turistik tesisler. Bunlardan ilk üçünün güvenliklerini kendi olanakları ile nasıl sağlayabilecekleri açıkça belirtilmemektedir.

KORUMA VE GÜVENLİK NASIL SAĞLANACAK

Yasa bu konuda üç düzenleme öngörmektedir. Bunlar, kuruluş yapısında özel güvenlik örgütü kurdurulması, yalnızca özel güvenlik önlemlerinin alınması ve bu iki düzenlemenin birlikte yürütülmesi.

Bu düzenlemelerin gerçekleştirilmesi, yürütülmesi ve denetiminde ise her ilde kurulacak olan "Özel Güvenlik Teşkilatı İl Koordinasyon Kurulu" sorumlu olacak.

ÖZEL POLİS NE YAPACAK

Özel güvenlik örgütünün görev ve yetkileri Yasada şöyle sıralanıyor:

1- Kurum ve kuruluşu her çeşit tehlike ve saldırıya karşı korumak

2- görev alanları içinde işlenmiş veya işlenmekte olan suçları derhal genel kolluk kuvvetlerine bildirmekle birlikte, genel kolluk kuvvetleri gelinceye kadar sanıkları yakalamak ve gözaltına almak,

3- suç kanıtlarını korumak

4- koruma ve güvenlik hizmetlerinin gerektirdiği öteki önlemleri almak.

Genel Kolluk kuvvetleri işe el koyduğu andan itibaren özel polis onun emrine girerek yardımcı olacaktır.

GÖREV VE SİLAH KULLANMA

Yasaya göre özel polisin görev alanı, "ilgili kuruluşun yerleşme sahasıdır". Örgüt personeli bu alan içinde silah taşıma ve "Polis Vazife ve Selahiyet Kanununa" göre silah kullanma yetkisine sahiptir. Ancak kuruluşun yerleşme sahasının ne olduğu Yasa'da açıkça belirtilmemektedir. Örneğin herhangi bir kuruluşun, kent içindeki idari büroları, satış merkezleri, sosyal tesisleri de bu kişilerin görev alanına girecek midir?

Özel polis örgütü üyeleri yaptıkları hizmet karşılığında ücretlerini ilgili kuruluşlardan alacak.

Özel polis olacak kişilerde, olumlu bazı özellikler aranmakla birlikte eklenen bazı tanımlarla bu olumlu özelliklerin anlamsız bırakıldığı gözlenmektedir. Örneğin, özel polis olabilmek için, en az ortaokul mezunu olma koşulu aranırken, "**kuruluşlarda mevcut olan personelin yeniden göreve alınmasında bu koşul aranmayacaktır**" denilerek eğitim koşulu pratik olarak geçersiz hale getirilmektedir. Yine bir yandan yasa dışı ideolojik amaçlı faaliyetlere, anarşi ve terör eylemlerine herhangi bir biçimde karışmamış olmak koşulu aranırken, "**daha önce güvenlik hizmetlerinde çalışmak görev alınmada tercih nedeni sayılır** denilerek, bir zamanlar polis örgütü içindeki ideolojik bölünmenin sakıncaları buraya aktarılma riski getirilmektedir.

ÖZEL POLİS GREV SIRASINDA NE YAPACAK?

Yasa, bu örgüt personelinin bağlı bulunduğu kuruluşta grev ve lokavt uygulaması sırasında genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere il valisinin görevlendireceği genel zabıta amirinin emrine gireceğini ve kuruluş içinde kendilerine verilecek görevleri yapacağını belirtiyor.

Bu madde, kuruluşlar içinde iç barışın sağlanması ve korunması açısından bazı sakıncalar taşımaktadır. Kuruluşta çalışan kişileri genel güvenlik kuvvetlerine göre daha iyi tanıyan özel polisin böyle bir uygulama ile bir tür istihbarat elemanı haline gelmesi ve kuruluşta çalışanlarla anlaşmazlığa düşmesi tehlikesi vardır. Bu da çalışma barışı açısından olumsuz bir durumdur. ●

YAYINLAR

KIRSAL TÜRKİYE DE TOPLUM KALKINMASI VE KOOPERATİFÇİLİK

YAZAN Prof, Dr. Cevat Geray-Tuna Yayıncılık ve Dağıtım. Konur Sok. 9/5 ANKARA 272 Sayfa 400 TL

Örnek olaylarla Türkiye'deki Kooperatifçilik hareketi üzerine bir araştırma. Yedi bölümden oluşuyor. Birinci bölüm, "Örnek olay yönteminin toplum kalkınması öğretimi ve uygulaması açısından önemini incelerken ikinci bölüm, Toplum kalkınmasının tanımı ve ana ilkelerini açıklıyor. Toplum kalkınması ve kooperatifçilik ilkeleri üçüncü bölümde, kırsal alanda toplumsal değişme dördüncü bölümde incelenirken beşinci bölüm planlı kalkınma döneminde Türkiye'deki dönem çalışmalarını altıncı bölüm örnek olayları açıklıyor. Kitabın son bölümünde ise 4. beş yıllık kalkınma planı ve köykent projesine ilişkin gelişmeler açıklanıyor.

★ IŞIK ÜLKESİNDE

YAZAN. Ülkün Tansel Remzi Kitabevi 37 Sayfa 60 TL.

Kültür Bakanlığınca Dünya Çocuk Yılı dolayısıyla açılan yarışmada başarılı ödülü alan çocuklar için hazırlanmış bir yapıt

★ BİRLEŞMİŞ MİLLETLERDE ÇİN

Yazan: Dr. Alev Coşkun—Hacettepe Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi Yayını —75 Sayfa—10 TL.

22 yıl süreyle Birleşmiş Milletler örgütü dışında bırakılan Çin Halk Cumhuriyeti'nin 1971'de Birleşmiş Milletlere katılımına ilişkin bir araştırma.

Yapıtın ilk bölümündeki Türkçe metni, ikinci bölümünde İngilizce olarak verilmiş.



Turizmde "patlama" sesleri bir türlü gelmiyor.

GODO BİR TÜRLÜ GELMİYOR

AYŞE EREN

• 28 bin 568 oda, 55 binden çok yatak... Turizm için belki küçük bir potansiyel, ama gelen turistler bunları bile doldurmağa yetmiyor. İspanya, İtalya, Yunanistan gibi turizmin "baba"ları, Tunus gibi "yeni gözdeleri" otellerini doldururken Türkiye'deki bu durgunluk niye?

"Bunlar da olmasa hapı yuttuk" İSKELENİN ucundan yavaş yavaş ayrılan küçük Yunan gemisinin ardından bakan Kuşadalı bir esnaf, sıkıntısını böyle dile getiriyordu. Kuşadası'nın geçen yıllara göre daha da boşalan çarşıları, ancak günübirliğine turist getiren küçük gemilerle canlanabiliyordu.

"Turizm patlaması", "Antalya'da mutlu bir Hollandalı", ilkbahar aylarında yapılan iyimserliği de aşan tahminler, özlenen yabancı turist kitlesini bir türlü Türkiye'ye çekemiyordu. İspanya, İtalya Yunanistan gibi uluslararası turizmin "babaları", Tunus gibi "yeni gözdeleri" otellerini pansiyonlarını doldururken Türkiye'deki bu durgunluk niye?

Belgeli 500 turistik tesis, 28 bin 568 oda, 55 bin 173 yatak. Türkiye'nin ağarlama potansiyeli, Yunanistan'ın sahip olduğu potansiyel yanında belki çok küçük. Ama yıllardan beri söylendiği gibi sorun bu mu? Ne yazık ki değil. Bu "mütevazi" potansiyeli bile tam verimi ile kullanma olanağı yok. Ünlü tiyatro oyunundaki "Beklenen Godo" yine gelmedi bu yıl. Yataklar boş kaldı..

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma dönemi turizm açısından hüsran yılları olmuştu. Şimdi rafa kaldırılan Dördüncü Beş Yıllık Plan ise iyimserliği sınırlarını bile çok gerilerde bırakan bir kestirimle, 1981 yılı için 2 milyon 700 bin yabancı turist bekliyordu ülkemize.

1981 programında ayaklar yere basıyor, beklenen yabancı turist sayısı 1 milyan 600 bine indiriliyordu. İşte beklenen patlama bu alçakgönüllü hedefe ulaşmak olacaktı.

1 milyon 600 bin kişi.. Turizmde iddialı bir ülke için küçük bir hedef. Ancak Kuşadası, Bodrum, Marmaris, Fethiye'nin bir türlü dolamayan odaları, bu küçük hedefin gerçekleşmesinin bile oldukça güç olacağını gösteriyor.

Buna karşılık gerçekleşmesine kesin gözüyle bakılan bir başka kestirim var. Yurt dışına çıkması beklenen Türk turisti sayısı. Bu sayı 1981 için 1 milyon 800 bin kişi olarak kestirilmiş. Daha şimdiden Türk yurtdaşı yurt turist olarak yurt dışına çıkmış durumda.

NE GELECEK NE GİDECEK

"Gelecek turist sayısına değil, bunların bırakacağı paraya bakalım biz". Turizme uzun yıllarını vermiş bir uzmanın bu görüşü turizm konusunun bir başka boyutunu da dile getiriyor. Turizm istatistiklerine göre, Türkiye'ye gelen yabancıların üçte biri ülkemizde 24 saatten az kalıyorlar. Bunların yarıya yakın bir kısmı ise üç ya da 5 günü geçmeyen bir süre konaklıyorlar. Böyle kısa konaklamalar, beklenen döviz akışının gerçekleşmesini de engelliyor kuşkusuz.

Yabancı turistlerin bu yıl ülkemize bırakacağı döviz biraz zorlama bir kestirimle 415 milyon dolar olarak veriliyor. Bunun 140 milyon doları ise, yurt dışına çıkacak olan Türk turistleri ile geri gidecek. Kuşkusuz bu sayı, Türk turistlerinin resmi yolyaklaşımla, Türkiye turizmden ancak 275 milyon dolar kazanacak, tabii tanıtma için yapılan harcamaları da bu paradan düşmek gerekir. Görüldüğü gibi turizm gelirleri, Türkiye'-

nin bu yıl 9 milyar doları aşması beklenen dışalımı yanında çok küçük bir yere sahip.

Birleşmiş Milletlerin Development Forum dergisi son sayısında turizm alanındaki yeni arayışları inceleyen bir yazı yayınladı.

Bu yazı, gelişmekte olan ülkelerin turist çekebilmek için ne gibi yollara başvurabileceklerini göstermesi bakımından çok anlamlıdır. Kongre turizminden, sınırsız eğlence turizmine kadar uzanan geniş bir yelpazesi var bu yeni arayışın. Bazı Uzak-Doğu ülkeleri seks ve hatta bunu da aşarak pornografik öğelere önem veren bir turizm anlayışını bu yarışmada önemli bir öğe olarak kullanmaktadır. Böyle bir turizm anlayışı, "turist döviz getirir ama ahlak götürür" gibi, bir zamanlar Türkiye'de de öne sürülen demagojik yaklaşımlara hak verir nitelikte görünmektedir.

Ancak Türkiye'nin ahlak sorunları açacak öyle turistik öğelere hiç gereksinimi yoktur. Doğal güzellikleri, üzerinde yer aldığı toprakların tarih ve kültür zenginlikleri kendine özgü bir turizm yapısının oluşmasına son derece elverişlidir. Üstelik turizme bakış eksenini Orta-Doğu'ya kaydırarak, petrol zengini Arap ülkelerine çekici gelebilecek düzenlemeler yapılabilir.

YABANCI SERMAYEDEN KORKMAMALI

Turizm özel sektöre ve yabancı sermayeye açık bir kesimdir ve böyle olmalıdır. Ancak bu, kamu sektörünün bu alandan uzak durması gerektiği anlamına gelmez. Tam tersine, turizm yatırımlarında ve işletmeciliğinde kamu etkenliği artırılmalıdır. İlk adımda kamu kuruluşları ile özel kuruluşların ortaklıklar oluşturması zaman yitimini önleyecek bir girişim olarak değerlendirilmelidir. Bu kesime girecek yabancı sermaye ise mutlaka kamu kuruluşlarının ortaklığına açılmalıdır. Planlı turizme ancak kamu etkenliğiyle gidilebilir.

Bunlar yapılmadıkça daha uzun yıllar "Antalya'da mutlu Hollandalılar" görmek olanağı bulunmayacak, patlamaların sesleri bir türlü kulağımıza gelmeyecektir. Zaman zaman kulağımıza gelenler ise, kof bir gürültü çıkaran manevra mermilerinin sesi olacaktır ancak... •

NATO'DAKİ STRATEJİK SORUNLAR

HALUK GERGER

- NATO'nun "Esnek Karşılık" adı verilen stratejisi, ABD dışındaki üyeler açısından büyük sakıncalar taşıyor.
- Türkiye'nin güvenlik sorunlarının çözümünde ulusal savunma kavramına ve ulusal savaş sanayiine ağırlık vermek gerekiyor.

İKİNCİ Dünya Savaşından sonra ABD'nin Batı Avrupa'yı kendi nükleer şemsiyesi altına almasından sonra oluşturduğu "Kitlesel Mukabele" doktrini NATO'nun da ilk nükleer stratejisiydi. Bu strateji, Doğu ile Batı blokları arasında Avrupa'da çıkabilecek herhangi bir çatışmada, çatışmanın yeri ve boyutları ne olursa olsun, ABD'nin doğrudan Sovyetler Birliği'ne nükleer saldırıda bulunmasını öngörmekteydi.

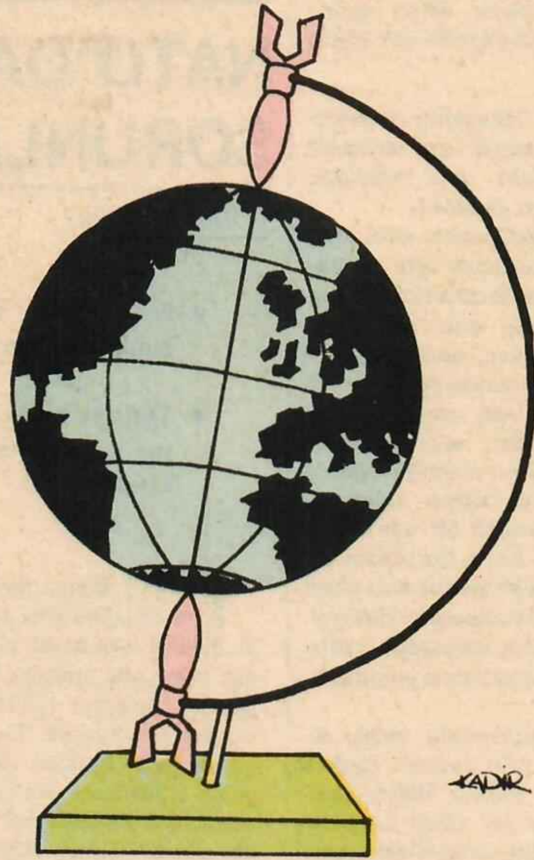
Bu strateji, beraberinde çeşitli sorunları da getirmekteydi. Öncelikle, bu strateji nükleer silahların askeri stratejik düşünceye getirdiği bir temel yeniliği gözardı etmekteydi. Nükleer silah öncesi geleneksel stateji, eldeki askeri gücün hangi siyasal amaçlar için nasıl kullanılması gerektiği sorusunda düğümlenmektey di. Atom (fizyon) ve hidrojen (füzyon) bombaları, geleneksel stratejinin bu ana sorununu anlamsızlaştırmıştı; çünkü, nükleer güç, düşünülebilecek herhangi bir siyasal amaca hizmet edebilecek türden bir araç değildi . Tahribat gücünün fazlalığı ve getirdiği yıkımın denetlenmesinin olanaksızlığı, nükleer silahları, geleneksel stratejinin içine alma olanağını vermemektedir. Dolayısıyla, nükleer teknoloji devrimi, nükleer silahların kullanılmamasını hedef edinen yeni bir stratejik veri yaratmıştır. Kitlesel Mukabele doktrini, nükleer silahların, hem de ilk fırsatta, kullanılmasına dayandığı için çağdaş stratejinin temel ilkesine, yani eşyanın doğasına ters düşmekteydi. Ayrıca, ahlaki açıdan, bu korkunç silahların kullanılabileceği varsayımına dayanan, nerdeyse bunları kullanmak için bahane arayan bir stratejinin ne denli sakıncalı olduğu da açıktır. Bu strateji, kışkırtıcı, barış açısından tehlikeli ve uygarlık açısından yıkıcıydı.

Böyle bir stratejinin sahiplerine yandaşları ve karşıtları tarafından güven duygusunun beslenmesi olanaksızdı. Dolayısıyla, "pire için yorgan yakmak" anlamına gelen bu stratejinin inandırıcılığı da şüpheliydi.

Sovyetler Birliği'nin 1949 yılında ilk atom bombasını patlatarak ABD'nin atom tekelini kırması, 1953'de ilk hidrojen bombasını yapması ve nihayet 1957 yılında Sputnik'i uzaya göndermesi, ABD'nin saptamış olduğu Kitlesel Mukabele stratejisinin temellerini sarsan bir dizi teknolojik atılımı ifade ediyordu. Artık Sovyetler Birliği de ABD'yi, kentlerini, endüstri ve askeri merkezlerini nükleer silahlarla vurabilecekti. Üstelik, bunu, bir ölçüde engellenebilir uzun menzilli uçaklarla değil, kıtalararası füzelerle gerçekleştirebilecekti.

Bu durumda müttefikleri şunu sormaktaydılar ABD'ye: "Bize diyorsun ki, Avrupa'da bir çatışma çıkarsa sizleri nükleer gücümle koruyacağım; size bir saldırı gelirse, ben hemen Sovyetler Birliği'ne nükleer silahlarımla saldıracağım. O zaman Sovyetler de kendi nükleer silahlarıyla ABD saldırısına karşılık verecekler ve Amerika'yı bombalayacaklardır. Diyelim Almanlar Berlin'i, Türkler Kars'ı ya da Belçikalılar Anvers'i kaybettiler diye, bir ABD Başkanı nükleer silahlarla Sovyetler Birliği'ne saldırıp, milyonlarca Amerika'lının

ölümüne, Amerikan kentlerinin ve endüstrisinin yakılıp yıkılmasına razı olacak mıdır? Bir başka deyişle, ABD şu ya da bu Avrupa ülkesi veya kenti için intihar etmeyi göze alacak mıdır?" Gerçekten de, Kitlesel Mukabele stratejisi, bir çatışma durumunda, ABD'nin Sovyetler Birliği'ne karşı hemen nükleer saldırıya geçmesini ve dolayısıyla, karşı bir saldırı da kaçınılmaz olduğuna göre, intiharı öngören, mantıksız bir stratejiydi ve teknolojik gelişmeler onu iyice anlamsızlaştırmıştı. Nitekim, ABD içinde de bu stratejiye karşı olanlar seslerini yükseltmeye 1950'lerin ortalarından itibaren başlıyorlardı. Aralarında Kissinger'in de bulunduğu bu kişiler, Avrupalıların eleştirilerini haklı buluyor, yeni bir strateji oluşturulmasının gereğine işaret ediyorlardı.



YENİ STRATEJİ

Böylece bir yandan Avrupa'dan gelen siyasal baskılar, öte yandan nükleer silah teknolojisindeki Sovyet atılımları, ABD'nin yeni bir nükleer strateji oluşturmasını gerektirmiş oluyordu. Yalnız şunu asla unutmamak gerekir: ABD yeni stratejiyi saptarken, onu 1961'de uygulamaya koyarken ve 1967'de de NATO'ya kabul ettirirken, müttefiklerinin gereksinmelerinden çok kendi ulusal çıkarlarını düşünmüştür. Aşağıda özetleyeceğimiz strateji ve sonuçları bu gerçeği, kendiliğinden, görmek isteyen gözler önüne sermektedir.

Kitlesel Mukabele, Doğu ile Batı arasında Avrupa'da çıkabilecek herhangi bir silahlı çatışma durumunda çatışmanın yeri ve boyutları dikkate alınmadan Sovyetler'e karşı doğrudan nükleer saldırıyı öngörmekteydi. Buna karşılık, "Esnek Karşılık" adı verilen yeni stratejide ise üç aşamalı bir senaryo düşünülmüştür. Buna göre, bir çatışmada, birinci aşama olarak, önce klasik silahlar kullanılacaktır. Klasik silahların yeterli olmadığı bir durumda ikinci aşamaya geçilecek ve taktik nükleer silahlar (savaş alanında kullanılan nükleer silahlar) kullanılacaktır. En sonunda da, şayet gerekirse, üçüncü aşamaya geçilecek, yani stratejik nükleer silahlarla doğrudan Sovyet merkezlerine saldırılacaktır. Bu arada, her aşamadan sonra, bir sonraki aşamaya geçilmeden, bir "duraklama" (pause) dönemi olacak ve çatışmaya neden olan sorun diplomatik yollarla çözülmeye çalışılacaktır.

ABD açısından bu yeni stratejinin Kitlesel Mukabele doktrinine göre üstünlükleri açıktır: Sorun, Sovyetlerle, karşılıklı intihar demek olan bir stratejik nükleer savaşı önlemek olduğuna göre, çatışmanın bu boyuta varmasından önce iki alt aşama getirilmekte, aradaki "duraklama" dönemiyle de sorunu nihai aşamaya, yani Sovyet - Amerikan nükleer savaşına dönüştürmeden çözmek olanağı bulunmaktadır.

Esnek Karşılık stratejisi için benzer bir olumlu yargıya NATO'nun öteki üyeleri açısından varma olanağı yoktur. Bugün de geçerli olan stratejiye göre, Avrupa'da çıkabilecek bir çatışmada önce klasik silahların kullanılarak birinci aşamanın uygulamaya konulacağını belirtmiştik. NATO'nun askeri planları ve konvansiyonel gücü düşünüldüğünde, ilk aşamanın nasıl sonuçlanacağı bellidir. Geriye çekilen NATO birlikleri yeniden düzenlenirken, "duraklama" safhasına gelinecek ve bu arada ikinci aşamaya, yani taktik nükleer silahların kullanılıp kullanılmayacağına karar verilecektir; daha doğrusu ABD Başkanı bu sorunu düşünmeye başlayacaktır. "Duraklama"nın anlamı açıktır: çatışmayı, nükleer silahları da içerecek bir biçimde tırmandırıp, kendilerinin de yakılıp yıkılacağı bir sürece sokmak istemeyecek olan ABD ve Sovyetler Birliği, çatışmayı sona erdirmek için pazarlığa oturacaklardır. Ne üzerinde pazarlık yapılacaktır? Birinci aşamada terkedilen NATO üyesi ülkenin toprakları üzerinde. Artık burası Almanya mı olur, Norveç mi, Türkiye mi orasını şimdiden kestirmek olanaksız.

Bir an için ikinci aşamaya, yani savaş alanında nükleer silahların kullanıldığı aşamaya geçildiğini varsayalım. Bu aşama, Sovyetler Birliği ile ABD için bir taktik nükleer savaştır, çünkü savaş alanı kendi ülke toprakları dışında, bir Avrupa ülkesinin topraklarıdır. Burası Almanya olabilir, Türkiye olabilir, Bulgaristan, Norveç ya da bir başka Doğu veya Batılı ülke olabilir. (Doğal olarak, konvansiyonel denge ve karşılıklı askeri doktrinler düşünüldüğünde, bu ülkenin bir NATO üyesi olma olasılığı daha fazladır). Bu durumda, İttifak üyesi ülke korkunç bir durumla

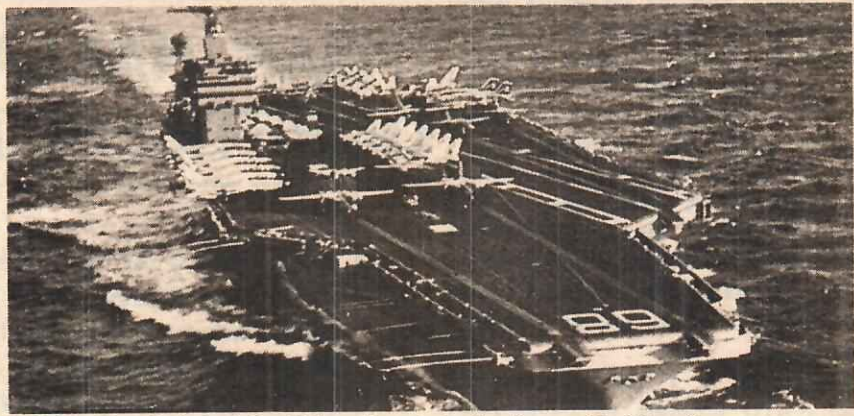
karşı karşıya olacaktır. ABD ya da Sovyetler Birliği için "taktik" olan bu nükleer savaş, o ülke için stratejik bir nükleer savaştır. Topraklarında "taktik" bir nükleer savaş yürütülen o ülke ve insanları tarihin kaydetmediği bir yıkımla karşılaşacaktır. Bu durumda, ikinci aşama Almanya'da olacaksa bir Alman için, Türkiye'de olacaksa bir Türk için, ya da Bulgaristan'da olacaksa bir Bulgar için savaşı kimin kazanacağının ne önemi kalacaktır? Her koşulda kaybeden o ülke ve onun yurttaşları olacaktır. "Taktik" nükleer savaşın alanı olacak ülke, kentleri, insanları ve uygarlığıyla birlikte yeryüzünden silinecektir. Esnek Karşılık stratejisine göre, arkadan yeni bir "duraklama" yani pazarlık dönemi gelecektir. Büyük bir olasılıkla da üçüncü son aşamaya geçilmeyecektir, çünkü Sovyetlerle ABD birbirlerine stratejik nükleer silahlarını göndererek intihar etmeyeceklerdir. Bir anlaşma zemini büyük bir olasılıkla bulunacaktır ve olan savaş alanı durumuna düşen ülkeye olacaktır.

NATO İÇİNDEKİ SONUÇLAR

Bu stratejinin özetlediğimiz senaryosu ve varsayımları karşısında ABD dışındaki NATO üyeleri gerçek bir paniğe kapılmışlardır. Nitekim, de Gaulle, Esnek Karşılığı, ABD'nin B. Avrupa'yı koruyamayacağının ve Amerikan hegemonyasının bir sonucu kabul ederek, Fransa'yı NATO'nun askeri kanadından çıkartmıştır. Fransa, ulusal savunmasını Fransız nükleer "vurucu gücü"ne **(Force de Frappe)** dayandırmıştır. İngiltere de kendi nükleer programına hız vermiştir.

NE YAPMALI?

Esnek Karşılık bugün de resmi NATO stratejisidir. Buna karşın, bu stratejiden ABD dışında hoşnut başka bir NATO üyesi de yoktur. Dolayısıyla da, bu stratejinin sakıncalarını bilen her NATO üyesinin güncel sorunu güvenlik sorunlarını ulusal bir çerçeve içinde çözmek olmuştur. Aynı sorunla Türkiye de karşı karşıyadır. Siyasal, diplomatik, ekonomik ve psikolojik ögeleri de içeren bir "ulusal savunma kavramı" oluşturmak, ulusal savaş sanayiini kurmak, sanılanın ve kötü niyetli iddiaların aksine, Türkiye'nin NATO üyeliğinin yerine düşünülen bir önlem değil, tam tersine NATO üyeliğinin zorladığı acil bir gereksinmedir. •



NATO Gemilerini Atlantiğin güneyinde de görev mi bekliyor?

NATO'DAN SONRA SATO

- General Vernon Walters, General Edward Meyer, General Richard Ingram, Amiral Harry Train... Bunlar Reagan yönetiminin Güney Amerika'ya ardarda gönderdiği komutanlar.
- ABD politikasının son günlerde Güney Amerikayla olan ilişkilerini yoğunlaştırma çabaları, bu bölgede bir Güney Atlantik Savunma Antlaşması söylentilerini de beraberinde getiriyor. NATO'dan sonra şimdi de SATO mu?'

UZUNCA bir süredir, başta Amerikalılar olmak üzere, belirli NATO çevrelerinde, Batı çıkarlarına yönelik tehditlerin artık evrensel (global) bir nitelik kazandığı, dolayısıyla, çözüm ve önlemlerin de evrensel düzeyde ele alınması gerektiği öne sürülüyordu. Bu çevrelere göre, NATO bugünkü haliyle yeni stratejik durum karşısında yetersiz kalmaktadır. Bu düşüncenin doğal sonucu ise, NATO'nun sorumluluk alanının tehdit, ya da tehlike algılanan bölgeleri de kapsaması, yani NATO sınırlarının genişletilmesi olmaktadır.

Anımsanacağı gibi bu konudaki ilk planlar Körfez bölgesine ilişkin olarak yapılmıştı. NATO'nun sorumluluk alanının petrol bölgesini de içerecek bir biçimde genişletilmesi çabaları sözünü ettiğimiz çevrelerin ilk eylemi olmuştu. NATO'nun sınırlarının genişletilmesi tüm üyelerin ortak rızasını gerektirdiği için, böyle bir karar, bazı Batı Avrupa ülkelerinin itirazları nedeniyle, şimdilik, alınamamıştır. Bununla birlikte, ABD ve belirli çevreler Körfez bölgesine ilişkin planlarından vazgeçmemişlerdir. Bugün, ABD'nin, Batı çıkarları adına, Körfez'de belirli görevler yüklendiği, askeri hazırlıklarda bulunduğu ve bölgede harekat planları yaptığı bilinmektedir. Böylece, Körfez bölgesi ile NATO arasında bir sorumluluk köprüsü tehlikeli bir biçimde kurulmuştur. İlerde bölgede çıkabilecek bir bunalım, kaçınılmaz olarak, NATO'yu da sürükleyecek, üye ülkeler kendilerini bir yangının ortasında bulabileceklerdir.

Batı için evrensel bir örgütlenme isteyenlerin iştahları, elbette, bu kadarla kalmayacaktı. Son günlerde, Soğuk Savaş günlerinden kalma bir konu yeniden gündeme getirilmiştir. Dünya denizlerine tam olarak egemen olmak ve bu yolla ticaret ve ikmal yollarını denetlemek savıyla hareket edilerek, bu kez, Güney Atlantik'te bir askeri örgütlenmeden sözedilmektedir. Geçtiğimiz günlerde Uruguay'ın başkenti Monteviedo'da bir açıklama yapan Güney Atlantik Amerikan Filosu Komutanı Amiral Harry Train, Güney Atlantik'te "doğal bir savunma anlayışı" arayışına girilmesi gerektiğini söylemiştir. Bu arada, Reagan yönetimi, üst düzey Amerikan subaylarını birbiri ardı-

na Güney Amerika ülkelerine göndermektedir. Görülen odur ki, ABD, Brezilya, Arjantin, Uruguay ve hatta Güney Afrika gibi diktatörlükleri bir savunma antlaşması çerçevesi içinde tolama projesinden vazgeçmemektedir. Şayet, Körfez bölgesinde olanların aksine, Güney Atlantik'teki bu gelişmelere NATO 9bulaştırılmasaydı, en azından NATO ve onun üyesi Türkiye açısından kaygıya düşülecek acil bir durumun ortaya çıktığı söylenemezdi.

Ne var ki, 1 Ağustos'ta başlayan NATO tarihinin en büyük deniz manevralarından "Okyanus 81" deniz tatbikatına, Brezilya, Arjantin ve Uruguay gibi NATO üyesi olmayan Güney Amerika ülkeleri de katılmışlardır. Böylece, yalnızca Kuzey Atlantik bölgesini kapsayan NATO için Güney Atlantiği de içeren yeni bir harekat alanı oluşturulmuş olmaktadır. Şimdi şu soru akla gelmektedir. Olupbittilerle NATO'nun sınırları, Antlaşmanın öngördüğü yasal süreçler atlanarak, genişletilmekte midir? NATO ile, Körfez bölgesinden sonra, Güney Atlantik ve Güney Amerikan diktatörlükleri arasında da mı bir sorumluluk bağı tezgahlanmaktadır?

Reagan yönetiminin evrensel soğuk savaşına tüm NATO ülkeleri böyle olupbittilerle alet edilmeyi kabul edecekler midir? ilerde, antlaşmayla saptanan NATO bölgesiyle hiçbir ilgisi olmayan yerlerde çıkabilecek bunalımlarda NATO üyeleri kendi iradeleri dışında çatışmalara sürüklenmek tehlikesiyle karşılaşabileceklerdir.

Türkiye'nin NATO'nun sınırlarının genişletilmesine karşı olduğu yetkililerce açıklanmıştı. Bir çok NATO üyesinin böyle bir gelişmeye karşı olmaları nedeniyle bu konuda resmi bir NATO kararı almamaktadır. Ama anlaşılan NATO sorumluluk alanının genişletilmesini önlemeye yalnızca NATO toplantılarında buna karşı çıkmak yetmemektedir. Çünkü, resmen olmasa bile, Körfez'de olduğu ve Güney Atlantik'te tezgahlanmak istendiği gibi, başka yollar denenerek NATO'nun sınırlarının genişletilmesi amaçlanmaktadır. Demek ki, karşı çıkmayı somuta dönüştürecek davranışlarda bulunmak gerekmektedir. Aksi halde, çok geç kalınabilir ve Türkiye kendisini yangının içinde bulabilir. ●

İNSAN HAKLARI ÖĞRETİLEBİLİR Mİ?

• İnsan Hakları mı? Bu sözcüğü duyunca kimi şapkasını çıkarıyor, kimi silahını? İnsan hakları öğretilebilir mi? Öğretilebilirse kime ve nasıl öğretilmelidir? Kimilerine göre; insan hakları azgelişmiş ülkeler için bir lüks. Ama tüm bu varsayımlar insan hakları için giderek yaygınlaşan savaşımı engellemiyor.

"İnsan hakları vs. bunlar güzel sözler ama uygulamada hiç bir değeri yok..."

"Bütün bunlar boş sözler, azgelişmiş ülkelerde bunlardan söz etmek bir lükstür..."

"İnsan hakları dersi vererek insanlara bunu öğretmek olanağı yoktur."

İNSAN Hakları mı? Bu sözcüğü duyunca kimi şapkasını çıkarıyor, kimi de silahını. Ne olursa olsun son yıllarda giderek daha çok sözü edilen, daha çok tartışılan bir kavram oldu insan hakları.

İnsan Hakları için savaşımın uzun yürüyüşü daha 13'üncü Yüzyılda başladı. 1215 yılında İngiltere'de Magna Carta ile ilk kez Kralın yetkileri sınırlandırılıyordu. Daha sonra 1776 yılında Amerika'dan bir ses geliyor, Virginia İnsan Hakları Bildirgesi ortaya çıkıyordu. 1789

1789 Fransız Devrimi ise, bir çok ilkesi bugün de aynen savunulan İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirgesini açıklıyordu.

Birleşmiş Milletler tarihinde ilk Evrensel Bildirgesini İnsan Hakları konusuna ayırıyordu.

1215'den 1981'e, tam 766 yıl geçti. İnsan hakları tartışması sona ermek bir yana, giderek daha yaygın boyutta tartışılıyor. Guatemala, Salvador, Sovyetler Birliği, Kamboçya ve daha bir çok ülke, bu hakları çiğnemekle suçlanıyor.

İnsanlar 21'inci Yüzyıla girerken, hala insan haklarının korunamadığından mı söz edeceklerdi? İnsanlık açısından hala böyle bir yüz karası varsa, bunu ortadan kaldırmanın yolu ne olabilirdi?

EĞİTİM: ÇIKAR BİR YOL MU?

Eğitim... Bir çok uzman insan haklarının ihlalini önlemek için eğitimin gerekli olduğu konusunda birleşiyor. Ama kimler eğitilecek?

İnsan Hakları Merkezi'nin geçenlerde Siyasal Bilgiler Fakültesinde düzenlediği bir toplantının konusu buydu. İnsan haklarını kimlere ve nasıl öğretmek?

İnsan Hakları adını taşıyan bir derse üniversitelerde pek rastlanmıyor. Ancak bu konunun öğretimi gerek lisans, gerekse lisans üstü düzeyde bazı fakültelerde yapılıyor. Örneğin Siyasal Bilgiler Fakültesinde böyle bir ders var. Ayrıca Ankara Hukuk Fakültesinde 1961 yılından bu yana çeşitli dersler çerçevesinde bu



Kamboçya: Rengi değişik olsa da, insan hakları ihlal ediliyor.



Salvador; 5 milyon nüfus, 10 bin ölü.. Ama geleceğin umudu hala taze...

konuya yer verilmeye başlandı.

Ancak konunun nasıl öğretilmesi yanında asıl sorun, kimlere öğretilmesidir. Hukuk Fakültesi Öğretim üyelerinden Prof. Münci Kapani konunun orta öğretim düzeyinde okutulmağa başlamasının gerektiği görüşünde. Bir çok kişi tarafından paylaşılan bu görüş, insan hakkı konusunun toplumun tüm üyelerini ilgilendirdiği, dolayısıyla en yaygın ve genel eğitim düzeyinde ele alınması gerektiği anlayışına dayanıyor.

Prof. Kapani bunun yanında insan hakları konusunun meslek okullarında ve güvenlik kuvvetlerini yetiştermekle görevli kuruluşlarda okutulması gereğine değiniyordu. Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Ruşen Keleş ise polis kolojleri yanında savcı ve hakim gibi hukukçulara da meslek için eğitim seminerleri ile insan hakları konusunun öğretilmesini istiyordu.

AHLAK DERSLERİ

İnsan Haklarının felsefi boyutu ne olacaktı? Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Prof. İoanna Kuçuradi, insan hakları konusunun "insan felsefesi, değer felsefesi, hukuk felsefesi, etik" gibi dersler içinde serpiştirilmiş bir biçimde yer aldığını, ancak artık "İnsan Haklarının Felsefi Temelleri" adı altında özgün bir derse gereksinim olduğunu öne sürüyordu.

Yadaha genç yaştaki öğrenciler için ne yapılabilirdi? Prof. Kuçuradi bu konuda da ilginç bir öneri getiriyordu. İnsan Hakları konusunun öğretilmesinde orta öğretimdeki ahlak derslerinden yararlanılabilirdi. Böylece ayrı bir ders açma gibi bürokratik ve siyasal engelleri bol bir yol seçme gereği de kalmazdı.

AZGELİŞMİŞ ÜLKELER İÇİN BİR LÜKS

İnsan Haklarına ilişkin tartışmaların başında bu kavramın gelişmekte olan ülkeler için bir lüks olup olmadığı vardır. Prof. Mümtaz Soysal, herşeyden önce böyle bir kompleksin atılması gerektiğin söylüyordu. İnsan Hakları kavramı, bir moda, etiket değildi. Üstelik bu konu artık uluslararası düzeyde, üzerinde en çok durulan konulardan birisi haline gelmişti. Bu nedenle konunun önce uluslararası düzeyde ele alınıp, oradan ulusal düzeye getirilmesinde yarar vardı.

İnsan Hakları kavramının uluslararası düzeydeki bu önemi Dr. Ömer Madra tarafından paylaşılıyordu. Madra'ya göre İnsan Hakları kavramının gelişmesi Klasik Devletler Hukukuna da bir yenilik getirmişti. Bu kavramın gelişmesi Klasik Devletler Hukukunda Devlet ve Örgüt kavramlarının yanında bireyin de yer almasını sağlamıştı.

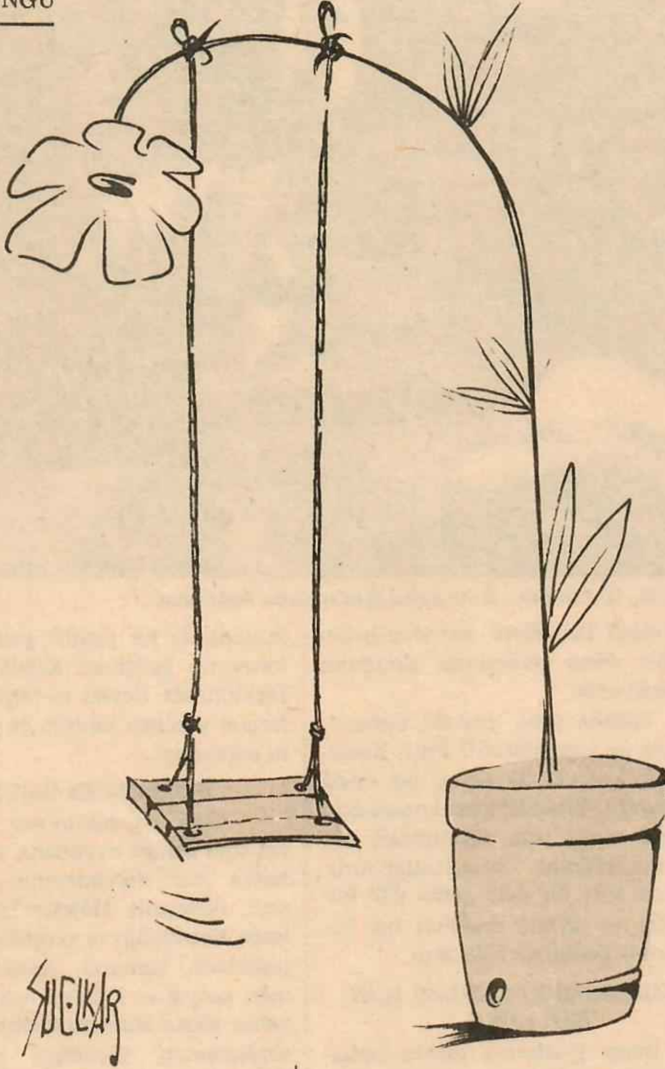
GELECEĞİN UMUDU

Tüm bu bildirgeler, hepsi güzel ama somut uygulama var mı? Rahatça "var" diyebilmenin olanağı da yok. Birleşmiş Milletler'in 1966 yılında hazırladığı ve yeryüzündeki tüm insanların kamusal, siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarının güvence altına alınmasını amaçlayan iki sözleşmenin yürürlüğe girebilmesi için 10 yıl beklemek gerekiyordu. Nedense bir çok ülke böyle bir sözleşmeyi imzalamakta pek aceleci görünmüyordu. Bu sözleşmeyi hala imzalamayan ülkeler de var. Türkiye de bunlardan birisi...

5 milyon nüfusa 10 bin ölü. Bugün insan haklarının en çok çiğnendiği ülkelerden biri olan Salvador'un bilançosu bu. Ama tüm bu tehdite karşın bu ülkede halen çalışmalarını sürdüren bir İnsan Hakları Komisyonu var. Birçok üyesi öldürüldü, daha birçoğu öldürüleceği günü bekliyor. Ama insan haklarını savunma savaşımı hiç durmuyor. Bu bize uzak ülkenin gizi de bu olsa gerek... Yalnız gizi değil, geleceğin umudu da... ●

MERKEZ BANKASI KONUŞUNCA

ŞAHİN MENGÜ



TELEVİZYONA ve basına demeç vermeyi pek sevdiği anlaşılan Merkez Bankası Başkanı Osman Şıklar, geçtiğimiz günlerde yaptığı bir basın toplantısında, toplantıya önemli açıklamalar dinlemek umuduyla giden basın mensuplarına, vatandaşlarımızın paralarını, örneğin ayakkabıları içinde taşımak gibi, "fizikman kötü" kullanma alışkanlıklarından yakındı. Ayrıca son yıllarda paramızın sürekli değer yitirmesi nedeniyle, önümüzdeki aylarda beşbin liralık ve onbin liralık banknotların dolaşıma sürüleceğini bildirdi.

Bu olumlu kararı alkışlarken, sürmekte olan enflasyon ve sürekli devalüasyon nedeniyle para değerinin bir süre daha düşme olasılığı karşısına, Başkandan, ellibinlik ve yüzbinlik banknotlar için şimdiden hazırlıklara başlamasını diliyor, halkımıza da birer çanta edinmelerini Başkan adına rica ediyoruz.

Merkez Bankamızın Başkanı, 26 Temmuz 1981 günü yaptığı bir başka açıklamada da yine sevindirici bir haber verdi. Buna göre, geçtiğimiz yılın ilk altı ayında 1 milyar 260 milyon Mark olan işçi dövizleri girişi, bu yılın eş döneminde 2 milyar 122 milyon Marka yükselmiş. Başkan, ilk günden beri dolar olarak açıklanmakta olan işçi dövizlerini bu kez mark olarak açıklayarak, o arada, eski köye yeni adet getirdi. Ama Başkan haklı. Mark olarak ifade edilince rakkam daha büyük, başkan daha başarılı gözüküyor. Bu alandaki olumlu gelişmenin, Başkanın da özel çabalarıyla hızlanarak sürmesi, en içten dileğimiz. Ayrıca işçi dövizlerini Türk Lirası olarak açıklamayı da düşünmeli.

YÜREKLİ (!) BAŞKAN

Oldukça sık olan demeçlerinden, Başkanın, konuşkan olduğu kadar da yürekli (!) olduğu anlaşılıyor. Anımsanacağı üzere, bu demeçlerinin birinde, "...bankaları yakarım" demek yürekliliğini göstermişti. Bereket versin, Bankalarımız Merkez Bankası Başkanının kendilerinden daha hızlı özel sektörcü olduğunu bildikleri için, kızmış gibi yaptılar ama, bu tehditi pek ciddiye almadılar. Yoksa, bunu söyleyen Merkez Bankası Başkanı yanıverirdi.

Başkanın basın toplantılarında ve demeçlerinde sık sık pazara gittiğini vurgulaması, ne denli alçakgönüllü olduğunu gösteriyor. Yoksa Başkan bununla, geçim sıkıntısı çektiğini ve özel sektörü bırakarak Merkez Bankasına Başkan olmakla gösterdiği özveriyi mi ima etmek istiyor..

Ne olursa olsun, Merkez Bankasının görev alanına giren bunca ağır ekonomik sorunlardan söz etmek yerine Başkanın, adeta böyle havadan sudan konuşması, bir değişiklik oluyor. Ama yine de insan, maliye eski bakanlarından birinin, yine böyle konuşkan bir Merkez Bankası Başkanına ilişkin olarak basın mensuplarının sorduğu soruya verdiği yanıtı anımsamaktan kendini alamıyor. Bakan, yanlış anımsamıyorsak, "Merkez Bankası Başkanları sfenks gibidir, az konuşurlar" demişti.

Aslında Başkan konuşmakta haklıdır. Bir zamanların yetmiş sente muhtaç Türkiye'sinin Merkez Bankasında, döviz işleriyle görevli Başkan yardımcısıydı. Sonra ayrıldı, özel sektörde bilgi ve görgüsünü arttırdı. Banka ve işler rayına oturunca Merkez Bankasına Başkan oluverdi.. Hem de Merkez Bankamız tarihinde bankaya özel sektörden gelen ilk başkan olarak

O konuşmasında da kim konuşsun... •

24 OCAK KARARLARI VE DEMOKRASİ

• 24 Ocak istikrar programının normal demokratik koşullarda başarılı olamayacağının kesin kanıtları var. Bu durumda, demokrasiye dönüş süreci içinde adımların atıldığı şu günlerde, normal demokratik koşullarda işlerliği olan bir ekonomik programın oluşturulması kaçınılmaz görülüyor.

1980 yılında geriye sayan Türk ekonomisi, bu yıl yeniden büyüme umuduna kavuşmuş bulunuyor. Ekonomik büyümeye ilişkin klasik anlatımla, Türk toplumunca paylaşılmak durumundaki pasta, geçen yıl ufaldıktan sonra, bu yıl çoğalmış olacak.

Arayış'ın 1 Ağustos 1981 günlü 24'üncü sayısında vurgulandığı gibi, yeniden büyüme umudunun doğması sevindirici bir gelişmedir. Ayrıca, Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından bu yıl için öngörülen yüzde 3,6 oranındaki ilk geçici büyüme tahmininin yüzde 3'lük program hedefini aşması, duyulacak sevinci daha da artıracak bir olgudur.

Burada "Sevincimizi neye borçlu olduğumuz" sorusunun öncelikle yanıtlanmasında yarar var. Genel olarak, "İşte 24 Ocak istikrar programının başarısı" diyenler var. Ancak, başarı alanında 24 Ocak programının dayandığı serbest piyasa ekonomisi uygulamalarının hiç birisinden somut olarak sözedilmiyor. O halde, geçen yılki ekonomik gerilemenin ardından, bu yıl yeniden büyüme aşamasına nasıl ulaşıldı? Gerçekten, 24 Ocak programının hanesine yazılabilecek hiçbir başarı söz konusu değil mi?

Büyüme hızıyla ilgili resmi tahminleri yapmakla görevli Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Başkanı Nihat Güner, umudu bütünüyle 12 Eylül harekatına bağlıyor ve grevlerin yasaklanmasıyla üretimin arttığını söylüyor. Nihat Güner'in değerlendirmesi şöyle:

"1981 yılında ülkemizdeki sosyal çalkantıların ve ekonomik istikrarsızlığın ortadan kalkmış olması nedeni ile kamu kesiminde ilk beş aylık, özel kesimde ilk üç aylık dönemdeki üretim gerçekleşmesi, bir önceki yılın aynı dönemine nazaran oldukça yüksek bir seyir göstermiştir."

NASIL BAŞARI

Bu durumda, yeniden büyüme umudunu 24 Ocak programının hanesine yazabilmek için, 12 Eylül harekatı ile bu program arasında doğrudan ve kopmaz bağlar kurmak gerekir. Ayrıca, böylesi bir varsayım, 24 Ocak programının normal koşullarda başarılı olamayacağını da öngörür.

mokratik koşullarda başarılı olamayacağının kesin kanıtları var.

Nihat Güner, bu yıl için yüzde 3,6'lık büyüme umudunu açıklarken, ekonominin 1980 yılında binde 7 oranında gerilediğini, 1979 yılında ise binde 7 oranında büyüdüğünü de sözlerine eklemişti. Önceki yıllara ilişkin gerçeğin böyle olmadığı, gazetecilerin müdahalesiyle açıklığa kavuştu. Uzun tartışmalardan sonra, 1980 yılında ekonominin yaşadığı gerilemenin boyutunun binde 7 değil, yüzde 1,1 olduğu itiraf edildi. Ayrıca, gerilemenin yüzde 1,1 oranında tutulabilmesi de, 12 Eylül'den sonra yılın son üç ayında üretimde belirgin bir canlanma sağlanabilmiş olmasıyla sağlanmıştı.

Buna göre, 24 Ocak istikrar programı Türk ekonomisinde oldukça hızlı bir gerileme sürecini başlatmıştı. Bu sürecin durdurulabilmesi, 12 Eylül'den sonra sağlanabilmişti. Bu da, Nihat Güner'in açıklamalarının ışığında toplu iş sözleşmelerinin sonuçlandırılmasının kamu iradesine bağlanmış olması ile grevlerin yasaklanmış bulunmasıyla gerçekleşmişti.



24 Ocak'tan geriye kalan.

12 Eylül harekatı ile 24 Ocak programı arasında bağ kurmaya çalışmak gereksiz bir tartışma olur. 12 Eylül'de ülkenin yönetim sorumluluğunu üstlenen kadrolar, daha harekatın ilk günlerinde iki olay arasında herhangi bir bağ olmadığını açıklamışlardı. Ancak, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı Nihat Güner'in açıklamaları, 24 Ocak programının Türkiye'nin içinde bulunduğu olağanüstü koşullar sayesinde ayakta durduğunu gösteriyor. Gerçekten de, 24 Ocak programının normal demokratik koşullarda başarılı olamayacağının kesin kanıtları var.

Bu durumda sormak gerekiyor. 12 Eylül'ün toplu iş sözleşmesi düzenini ve grev hakkını bütünüyle ortadan kaldırmak gibi bir niyeti olmadığına göre, 24 Ocak programından geriye ne kalıyor? Bir başka anlatım biçimiyle, 24 Ocak programı normal demokratik koşullarda nasıl yürütülecek? Demokrasiye dönüş süreci çerçevesinde bazı adımların atıldığı şu günlerde, normal demokratik koşullarda işlerliği olan bir ekonomik programa dönüşün de gündeme gelmesi kaçınılmaz değil mi? •

revleri yapacak.

Yasa, aynı zamanda, "Sermaye Piyasasında Yardımcı Kuruluşlar" belirliyor ve bunların kuruluş koşullarına ve çalışma ilkelerine ilişkin, bu kuruluşların etkinlik kapsamını düzenleyen hükümlerle cezai hükümler içeriyor.

Böylece, halkımızın dişinden tırnağından arttırarak banker adı altında etkinlikte bulunan aracılar eliyle değerlendirdiği tasarruflarını güvence altına almayı amaçlayan ve söz konusu kuruluşların denetlenmesine olanak getiren Yasa, her şeyden önce düşün ve eylem olarak olumlu.

Bunun yanında, sınai ve ticari kuruluşların tahvil ve pay senedi çıkarmalarına ilişkin olarak öngördüğü düzenlemelerle, bu kuruluşlara daha hızlı, daha sağlıklı finansman olanakları sağlıyor olması; eksikliği duyulan sermaye piyasasının oluşup gelişmesine katkıda bulunacak kavramları getiriyor olması ve bu piyasa için hukuki ortamı hazırlaması, Yasanın öteki olumlu yönleri.

BAZI BELİRSİZLİKLER, EKSİKLER VE DÜŞÜNDÜRÜCÜ NOKTALAR VAR

Tümüyle olumlu ve yararlı olmakla birlikte, kapalı devreler içinde, geniş çevrelerin, ilgili çevrelerin, kamu oyunun tartışmasına açılmadan hazırlanan her yasa gibi bu Yasanın da belirsiz, eksik ve düşündürücü yönleri var.

Örneğin Yasada, şirketlerin kar ve zarar hesaplarının yasal denetçiler yanında, Sermaye Piyasası Kurulu'nun saptayacağı merciler tarafından da incelenebileceği öngörüldüğü halde, bu incelemelerde ayrı yargılara varılması halinde sonucun ne olacağı belirlenmediği gibi, bankaların, aracılık faaliyeti yaptıkları kabul ediliyorsa, "Borsa Bankerliği Belgesi" alıp almayacakları ve özel bankaların yatırım ortaklıkları kurup kuramayacakları da belli değil.

Ayrıca, Yasada kar dağıtımına ilişkin ilkelerin belirlendiği maddeye "denetçiler" deyiminin konulmamış olması, ciddi bir eksiklik oluşturuyor. Çünkü maddenin şimdiki biçimine göre, kardan pay alması doğal olan yönetim kurulu üyeleri, işçiler, memurlar bu payı alamazlarken, ilke olarak kardan pay alması gereken denetciler pay alabilecekler.

SERMAYE PiYASASI VE YASASI

- **Sermaye Piyasası Yasası, yirmi yıllık bir gecikme ile sonunda çıktı.**
- **Tasarrufları güvence altına alması bakımından düşün ve eylem olarak tümüyle olumlu**
- **Kapalı devrelerde hazırlanan her yasa gibi Sermaye Piyasası Yasasının da, eksiklikleri, belirsiz ve düşündürücü yönleri var.**
- **Bankerlere sağlanmış avantajlar Yasanın, bankerler için çıkarıldığı izlenimini veriyor.**

BİR süredir gündemde olduğu bilinen ve merakla beklenen "Sermaye Piyasası Kanunu", 27 Temmuz 1981 günü Milli Güvenlik Konseyince kabul edilerek Resmi Gazete'nin 30 Temmuz 1981 günlü sayısında yayınlandı.

Gerçekte, bu alanda bir düzenleme gereğinin duyulmağa başlanması, üzerinden yirmi yılı aşkın uzun bir süre ve konuyla ilgili ilk yasa tasarısının hazırlanması üzerinden de tam onsekiz yıl geçti.

Çünkü, halkın çıkarına ve ülke ekonomisinin yararına olan konuyla ilgili çalışmalar, uzun yıllar boyunca, kimi çıkar gruplarınca, o arada özellikle bankalarca engellenebildi.

Başlıca bu nedenle sürüncemede kalan çalışmaların, şimdi, yirmi yıldır beklenen bir yasa ile sonuçlanmasında Yeni Yönetimin bu yöndeki kararlı tutumunu, hiç kuşkusuz, belirleyici bir rol oynadı.

Öte yandan, yıllarca engelleyebildikleri bir yasanın hazırlık aşamasında seslerinin çıkmadığına ve Yasa karşısındaki ilk olumlu tepkilerine bakılırsa, bankalarımızın da böyle bir yasanın çıkmasında yarar gördükleri anlaşılıyor.

Bankaların tutumlarındaki değişikliğin nedeni belli. Kendi yanlış politikalarının da katkısıyla, varolan yasal boşlukta hızla gelişen ve başlangıçta rekabetlerini pek ciddiye almadıkları bankerler, demek ki, bankalarımıza ciddi birer rakip olmağa başlamışlar. Demek ki bankerlerin açtığı faiz savaşı bankalarımız yıldırmağa ve çıkarlarını zedelemeğe başlamış.

YASA, DÜŞÜN VE EYLEM OLARAK OLUMLU

Kimi maddeleri yayınlandığı gün yürürlüğe giren, kimi maddeleri de yayımından altı ay sonra yürürlüğe girecek olan Sermaye Piyasası Kanunu amacı, "... tasarrufların menkul kıymetlere yatırılarak halkın iktisadi kalkınmaya etkin ve yaygın bir şekilde katılmasını sağlamak..."

Bu amaçla Yasa, "sermaye piyasasının güven açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını düzenlemek ve denetlemek" üzere gerekli düzenlemeleri içeriyor.

Buna göre, taşınır değerlerin halka sunumu ve satışıyla uğraşacak "Sermaye Piyasasında Yardımcı Kuruluşlar", Yasada kurulması öngörülen "Sermaye Piyasası Kurulu"ndan izin alacaklar. Kurul, ayrıca, taşınır değerlerin halka sunumunu ve satışını düzenlemek, denetlemek ve bu alanda kamuyu aydınlatmak gibi gö-

Yasanın, şirketlerin itibari değer üzerinden ve imtiyazlı pay senetleri çıkarmalarına olanak veren hükümleriyle, değiştirilebilir tahvil çıkarılmasına ilişkin hükümleri ise, bu alandaki eşitlik ve objektiflik ilkeleri ve tasarruf sahiplerinin çıkarları açısından düşündürücü. Çünkü bu hükümler, tasarruf sahiplerinden çok girişimcileri gözeten bir nitelik taşıyor.

Bilindiği gibi son yıllarda, bir ayağı devlette bir ayağı özel kesimde olan bürokrat tipi çoğalırken, bunun sakıncaları da elle tutulur, gözle görülür biçimde somutlaştı. O nedenle, özel sektörden devlet memuriyetine geçişlerin önlenmesine ilişkin bekleyişler yoğunlaştı. Durum böyle iken, Sermaye Piyasası Yasası ile, Denetleme Kurulu Bürosunda görevli Emekli Sandığına tabi memurların "yeniden" devlet memuriyetine dönmelerine olanak verilmesi sakıncaları belli ve bürokratlarda umutsuzluk yaratan bir uygulamanın sürdürülme eğilimini göstermesi bakımından düşündürücü.

Söz konusu yasaya göre, etkinlikte bulunabilecek "yardımcı kuruluşlar", "aracı kurumlar", Menkul kıymetler yatırım ortaklıkları" ve "menkul kıymetler yatırım fonu" olarak belirlenmiş bulunuyor.

Buna göre, halen banker adı altında etkinlik gösteren kişi ve kurumlar, aracı kurumlardan sayılıyor ve yasada bunlara, öteki yardımcı kuruluşlardan daha çok olanak sağlandığı gözlemleniyor. Örneğin, Yasada, taşınır değerlere yapılacak yatırımlar konusunda bankerlere hiçbir sınırlama getirilmediği halde, bu konuda yatırım ortaklıkları için belli kısıtlamalar öngörülüyor. Aynı biçimde, yatırım fonlarında yönetici bankaların, borsa rayiç değeri üstünde ve altında alım satım yapamayacakları öngörüldüğü halde, bankerler için böyle bir kısıtlamaya yer verilmediği görülüyor.

Bankerlere önemli üstünlük sağlayan bu hükümler karşısında, Yasanın daha çok bankerler yasası olduğu izlenimi doğuyor.

Yine de yirmi yıllık bir özlemin bu yasa ile giderilmiş olması önemli ve olumlu.

Tasarruflarımız, böylece güvence altına alındığına göre, bir de tasarruf edebileceğimiz gelir düzeyine ulaştığımız günleri görsek... •

TAM İSTİHDAM İÇİN BİRLİKTE MÜCADELE

2-3 NİSAN 1981 TARİHİNDE BRÜKSEL'DE KABUL EDİLEN AVRUPA İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU (ETUC)'UN GENEL YÖNETİM KURULU BİLDİRİSİNİN TAM ÇEVİRİSİNİ SUNUYORUZ. BU BİLDİRİ ULUSLARARASI ÖZGÜR İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU (ICFTU)'NUN MART–MAYIS 1981 TARİHLİ "EKONOMİK VE SOSYAL BÜLTENİ"NDE YAYINLANMIŞTIR.

12 MİLYONDAN fazla işsiz insan Avrupa'yı kasıp kavuran, ekonomik bunalımın gerçek niteliği budur.

- temel endüstriler yıkılıyor,
- kapatma listeleri uzadıkça uzuyor,
- gittikçe artan iflaslar,
- yıkımın eşiğinde bölgeler.

12 milyon işsiz-esas olarak gençler, kadınlar, vasıfsız ve göçmen işçiler-henüz görünürde bir son yok.

Bunalımın,

- güçlükle kazanılmış toplumsal hak ve çıkarların kesilmesi
- işten atmalar ve çalışma koşullarının kötüleştirilmesi
- insanların tüketim güçlerinin kısılması
- yaşam standartlarının düşürülmesi
- sınıf ayrılıklarının daha da artırılması

için ideal bir bahane olarak kullanıldığını biliyoruz.

Ayrıca, aşırılığın artmakta olduğunu ve bunun toplumumuzun demokratik temelleri açısından ciddi bir tehdit oluşturduğunu da biliyoruz.

Birçok hükümet tarafından önerilen ve uygulanan politikaların sonuçları bunlar işte.

Yanlış yargıların ve yanlış tahminlerin sonuçları bunlar işte.

Hükümetlerin, Avrupa kurumlarının ve işveren kuruluşlarının ileriyi görememelerinin sonuçları bunlar işte.

AMA SEÇENEKLER VARDIR.

BUNALIMI AŞMANIN ANAHTARI İŞÇİLERİN DAYANIŞMASIDIR.

Avrupa ekonomilerinin tümü birbirlerine sıkıca bağımlıdır. Hiçbir ülke istihdam sorununu kendi başına çözmeyi düşünemez. Bunalımdan tek çıkış yolu tüm Avrupa'lı ülkelerin ortak davranışındadır.

Biz-Batı Avrupa'da kendisine bağlı 33 örgüt ve kırk milyon üyesiyle ETUC (AVRUPA İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU) olarak aşağıdaki ana taleplerle, hükümetleri aktif istihdam politikaları ve Avrupa için bir ekonomik düzelme programı uygulamaya yöneltmek için tüm gücümüzü kullanmalıyız:

1. Yatırımlar iş alanı açacak sektörlerde hızlandırılmalıdır.
2. Ortak hizmetler ve toplumsal alt yapı genişletilmelidir.
3. Özellikle düşük ücretli işçilerin alım gücü artırılmalıdır.
4. Enflasyon, özellikle fiyatlar üzerinde direk uygulamalar adil toplumsal olarak kabul edilebilir önlemlerle durdurulmalıdır.
5. Emeklilik yaşının düşürülmesi, yıllık izinlerinin artırılması veya haftalık çalışma saatlerinin yeniden düzenlenmesiyle çalışma saatleri yüzde on indirilmelidir.
6. Gelişmekte olan ülkelere yapılan yardımlar artırılmalıdır. Kendimize yardım etmek için onlara yardım edelim.

Yalnızca tüm işçilerin birlikte davranması başarıya ulaşmamızı sağlar.

Dayanışma anahtardır. Birlikte mücadele etmeliyiz...tam istihdam için... geleceğimiz için... demokrasi için. •

FRANSA: BİR BAŞKA POLİTİKA-BİR BAŞKA SAV

Dr. MUSTAFA ÖZCAN ÜLTANIR

- **Daha az enerji tüketerek, petrol ve nükleer santraller yerine kömür yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarına, daha çok ağırlık vererek ekonomiyi daha hızlı bir biçimde büyütmek olası mıdır? Fransız sosyalistleri "olabilir" diyor. Ancak bunun için "yeni bir politika" gerekli. Bir başka politika, bir başka çözüm. Fransız sosyalistleri bu savı gerçekleştirebilecek mi?**

"Ben bir asalet ünvanı seçecek olsaydım eğer, bana sosyalist arkadaşların verdiğini alırdım".

FRANSA'nın yeni Devlet Başkanı ve Fransız Sosyalist Partisi Başkanı Mitterrand, yıllar önce yayınlanan ve Türkçeye de çevrilen "Gül ve Yumruk" adlı kitabında böyle yazıyordu.

Yıllar sonra Fransız halkı oylarıyla ona en büyük ünvanı, Devlet Başkanlığını veriyordu. Bu ünvanla birlikte kendisine sosyalist bir program uygulama olanağı da tanınıyordu. Fransız Sosyalist Partisi'nin hazırladığı programın önemli bir bölümü de enerji konusuna ayrılmış. Ayrıntılı enerji planı, partinin yayınladığı "Enerji: Bir başka politika" adlı kitapta toplanıyor. Sekiz bölümden oluşan programda şu konular yer alıyor: Uluslararası enerji sorunu, sosyalist bir enerji politikasının ilkeleri, 1990'a kadar ayrıntılı bir enerji planlaması, enerji-çevre ve toplum ilişkileri, Avrupa'nın enerji politikasında beklenen gelişmeler.

SOMUT BİR PLAN VE POLİTİKA

Gelecek on yıllık bir dönem boyunca, önceki hükümetin öngördüğünden daha az enerji tüketerek, bu tüketimde petrol ve nükleer santrallerin payını azaltıp, kömür, yeni ve yenilenebilir kaynaklara ağırlık vererek, ekonomiyi daha hızla büyütmek olanağı var mıdır? Mitterrand'ın sosyalist programı buna "var" yanıtını veriyor. Avrupa'da yeni bir sav. Ama bu ütopik bir yaklaşım değil. Somut verilere ve politikalara dayanan bir içeriğe sahip. Bu savın nasıl kazanılacağına gelince, bunun yanıtı yukarıda sözünü ettiğimiz kitapta veriliyor.

Kitapta önce, geçen dönemlerdeki enerji politikası ile sosyalist program karşılaştırılıyor. Fransa'nın geçen yılki petrol faturası 120 milyar frank. Ancak petrol fiyatlarının gerçek ve göreceli artışlarına karşın, geçen dönemlerde bile kapitalist dünyanın iktisadi NATO'su denilen "Uluslararası Enerji Ajansına" katılmayarak bağımsız bir enerji politikası uygulamıştı. Mitterand da "Kissinger'in Örgütü" denilen ajansa katılmayı düşünmüyor.

Buna karşılık Fransız Sosyalistleri enerji konusunda uluslararası işbirliğinden yana ve sorunun "Kuzey-Güney" diyaloğu çerçevesinde ele alınmasından yana. Elinde bulunan gelişmiş enerji teknolojisine dayanarak, dengeli ve karşılıklı çıkarlara dayalı işbirliklerine hazır.

DAHA AZ ENERJİ – DAHA HIZLI BÜYÜME

Sosyalist Parti'nin "Enerji Politikası" kitabında, Mitterand'dan önce ve Giscard d'Estaing'in Fransa Devlet Başkanı olduğu dönemde hazırlanmış eski hükümet planlamasıyla, Sosyalist Parti'nin enerji planlaması karşılaştırmalı biçimde yer alıyor. 1979 yılında 193.5 milyon ton petrol eşdeğeri genel enerji tüketen Fransa'nın bu tüketimi, eski hükümet planlamasına göre yılda yüzde 3.5'luk ekonomik büyüme hızının sürdürülmesi sonucu, 1990 yılında 242 milyon ton petról eşdeğerine çıkabilecekti. Mitterand'ın Sosyalist Parti'si, ise yüzde 3.5'luk ekonomik büyüme hızını az buluyor ve yüzde 5'lik bir büyüme öngörüyor. Konunun ilginç yanı, daha hızlı ekonomik büyümeyi gerçekleştirmek için daha çok enerji istemiyor. Sosyalist Parti, 1990 yılı için Fransa'nın genel enerji tüketiminin 230 milyon ton petrol eşdeğeri olmasını öngörerek, daha az enerji istiyor. Bu nasıl gerçekleştirilebilecek?

Sosyalist enerji planlamasında, daha az enerji ile daha çok ekonomik büyüme erek alınmış. Böylece enerjinin rasyonel (ölçülü) kullanımı ve planlı tüketimi ilkesi, demokratik sol bir politikayla gündeme getiriliyor. Eski hükümet 1990 yılı için genel enerji tüketiminin yüzde 40,6'sını

Fransa'nan 1900 enerji bilançosu, milyon ton petrol eşdeğeri (Mtep) olarak

Kaynaklar	1979 durumu		1990 için Eski program A Varsayımı		B Varsayımı		1990 için sosyalist program	
	Mtep	Yüzde	Mtep	Yüzde	Mtep	Yüzde	Mtep	Yüzde
Kömür	34.5	18	33	14	28	11.5	43	18.5
Petrol	108.5	56	68	28	80	33	71	31
Doğal gaz	23	12	42	17	37	15.5	39	17
Yeni enerji	3	1.5	12	5	10	4	13	5.5
Hidrolik	16	8.5	14	6	14	6	16	7
Nükleer	8.5	4	73	30	73	30	48	21
TOPLAM	193.5	100	242	100	242	100	230	100

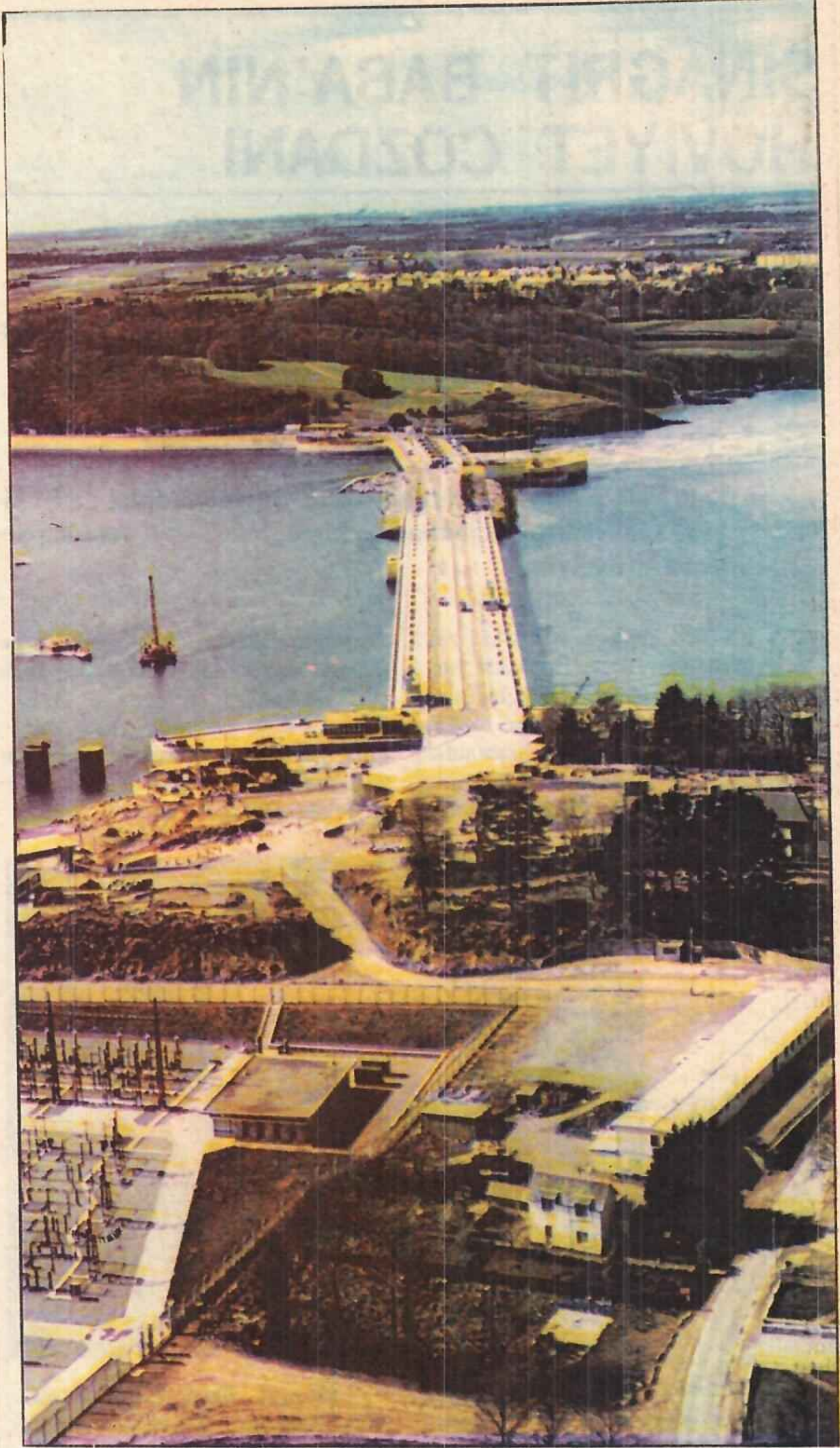
konut ve ticarethanelere ayırmayı programlamışken, Sosyalist Parti bunu yüzde 37,4 olarak planlamış bulunuyor. Üretken olmayan sektörde kullanılacak enerji kısılıyor. Buna karşılık endüstri ve tarıma ayrılacak enerji payı eski hükümetçe yüzde 38 olarak saptanmışken, Sosyalist Parti bunu yüzde 41,4'e çıkarmayı öngörüyor. Ulaştırma alt yapısı gelişmiş olduğundan, her iki planlamada da ulaştırma kesimine ayrılan genel enerji yüzde 21,4 ve yüzde 21,2 gibi birbirine yakın düzeylerde bulunuyor.

Fransa'nın sağ kanat eski hükümeti 1990 yılında elektrik tüketiminin 391 milyar kilovat-saat'a çıkmasını öngörmüşken, Sosyalist Parti'nin 1990 yılı için elektrik tüketim kestirimi 308 milyar kilovat-saat. Kısacası elektrik tüketiminin de 83 milyar kilovat-saat kısılması planlanmış. Bu kısmalar da ölçülü kullanım ve planlı tüketimle sağlanacak. Böylelikle Fransa, enerji savurganı kapitalist ülkeler safından ayrılıp, enerjiyi ölçülü kullanan ve az enerjiyle çok üretim yapabilen sosyalist ülkeler yanında yer almayı erek edinmiş görünüyor.

2000 YILLARINA YÖNELİK ENERJİ MODELİ

Fransa'da eski hükümet, 1990 yılında ulaşmayı öngördüğü 242 milyon ton petrol eşdeğerlik genel enerji tüketiminin 73 milyon ton petrol eşdeğeri ile en büyük bölüntüsünü nükleer kaynaktan sağlamayı tasarlıyordu. Sosyalist Parti ise 1990 yılı için planladığı 230 milyon ton petrol eşdeğeri genel enerji tüketimi içerisinde, kömür ile yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanacak payı 72 milyon ton petrol eşdeğeri olarak öngörmüş bulunuyor. Nükleer enerjinin 1990 tüketimindeki payı da 48 milyon ton petrol eşdeğerine düşürülmüş. Eski hükümetin değişik iki varsayımına ve Sosyalist Parti'nin tek varsayımına göre, 1990 tüketiminde birincil enerji kaynalarının olası payları tabloda görülüyor.

Sosyalist Parti'nin enerji planlaması, eski hükümetin planlamasına oranla, enerji dışalımı için yapılacak harcamayı da azaltıyor. Eski hükümet başta petrol olmak üzere doğal gaz ve bir ölçüde kömür gibi toplam fosil yakıt dışalımının, 1990 yılında 132,5 milyon ton petrol



Yeni kaynak arayışı. Manş Denizi ağzında Rance gel-git santralı.

eşdeğeri olmasını planlamışken, Sosyalist Parti bunun da 127 milyon ton petrol eşdeğerine düşürülmesini öngörüyor.

Mitterand'ın demokratik sol hükümeti Fransa'da bilimsel enerji tutumluluğu ile ilgili teknolojileri, yeni kömür teknolojisini, jeotermal enerji teknolojisini, biomas yakıt teknolojilerini, deniz enerjileri teknolojilerini uygulamaya koymaya çalışıyor. Modası geçmiş ve eskimiş nükleer teknoloji yerine, yeni nükleer teknolojilere yönelinmesi de programda yer alıyor. Sosyalist Parti'nin enerji programı bu yapısıyla, yeni teknolojilerle 2000 yıllarına kapı açan bir model olmakta. •

SINAGRİT BABA'NIN HÜVİYET CÜZDANI

İSMAİL AŞIKOĞLU

- Sinagrit Baba Sait Faik'in öykülerinden biridir. Yazarı ölmüştür, ama sanatçı kişiliği ürünlerinde yaşamaktadır..
- Sait Faik'in yarattığı ölümsüzlerden biridir Sinagrit.
- Sait Faik'in hüviyet cüzdanı ölüm nedeniyle iptal edilebiliyor, ama yarattığı kahramanın kimliğinde kendi yeniden yaşama kavuşuyor.

GERÇEK kişilerin nüfus hüviyet cüzdanları olur. Doğumla birlikte çıkarılır cüzdan. Ölümde iptal edilir. Bu açıdan bakınca öykü, roman kişilerinin, film kahramanlarının cüzdanı olmaması doğal bir gerçek gibi gelir. Çünkü onların yaşamları sözde yazıda görüntüdedir. Doğmaları, büyümeleri, çoğalmaları, ölmeleri, yurttaşlık gereklerine uymaları tümüyle görecelidir. Bir tür yanılsamadır onların yaşayan sayılmaları. Bundan dolayı ortada ne verilecek ne de iptal edilecek nüfus hüviyet cüzdanı söz konusudur.



Sait Faik Abasıyanık

Sait Faik Sinagrit Babayı şöyle tanıtır ilkten: "Ömründe konuşmamış, ömrü boyunca evlenmemiş, ömrü boyunca yalnız yaşamıştır."

Sinagrit bir cins balıktır. Ama "kovuğundaki zümrüt pencereden ne facialar seyretmiş," "bir ilkçağ kralı gibi" bir balık.

Görmüş geçirmiş, yaşama doymuş, yapacak şeyi kalmamış, budünyayı başkalarına bırakmaya hazır, öyle bir olgunlukta.

Sinagrit Baba kendi kendine nüfus cüzdanını kapatmaya, nüfus kaydını düşmeye hazırlanmaktadır. Yaptığı intihar değil, kendi kendine ömür biçmedir. Konuşma yeteneği olmamasına karşın bunu anlatabilmektedir.

Bu nedenle "Cehennem Nişanı'nda bekleşen beş sandalın aşağıya saldığı oltaları tek tek yoklar. Yakalanacağı oltayı da kendisi seçecektir. Beş oltanın beşini de yoklar, ama hiçbirini beğenmez. Oltaları salan balıkçıların kişilik kusurlarını bulur, değer geçer her birini. Biri açgözlü, içten pazarlıklı, öteki korkak, bir başkası kıskançtır. Hasis olanı vardır içlerinde, daha kötüsü kibirlileri..

Görkemlice geçirilmiş bir yaşam öyle bir oltanın ucunda bitirilemezdi.

GERÇEK

Sinagrit Baba canlıların yüzyıllık sınama yanılmalarla öğrendiği bir gerçeği de kavramıştır. Birlikte davranış erdemi, Görüyordu ki balıklar birer ikişer yakalanıyor. Oltalara birer diş atmakla onları kurtarabilirdi ama bu neyi değiştirirdi? Birbirlerini kurtarmasını öğrenmiş olmak yarar getirirdi. O nedenle ilgilenmedi oltalara takılıp çekilenlerle, Sinagrit bir balık değildir, bilge bir insandır, karmaşık gerçeği yalınca anlatabilen bir bilge. Belleklere böyle girmiş, ölümü ölümsüzlükte eritmiştir.

Sinagrit Baba'nın defterini dürmek her babayiğidin harcı olmamalıdır.

Öyle bir yiğiti yakaladığını sanınca kendini onun oltasına atar.

"O sırada büyük büyük ışıklar saçan bir olta aşağıya inmişti. Sinaggit Baba ümitle koştu. Bu oltayı aldığı zaman bu olta sahibinin tam aradığı adam olduğunu bir an sandı. Bu anda da yakalandı. ...Birdenbire ürperdi. Hiddetinden ayaklarını yere vuran bir genç kız gibi sandalın döşemesini dövdü. Belki bizim bile bilemediğimiz bir işaret görmüştü kendisini tutan oltanın sahibinde: Bu adam şimdiye kadar hiç imtihan geçirmemişti."

Öykünün başından beri bir bilge gibi davranın Sinagrit, bu bölümde gene insanca bir yapıyla karşımıza çıkar.

İlkin herkesin kolayca ulaşamayacağı kişilik niteliklerinde gözükür. Yaşama doymuştur. Başkalarınıda düşünür kendinden önce. Görmüş geçirmiştir. İstencini kendisi buyurur.

Defterini kendi elleriyle dürerken aldandığını anlar. Aldanışın insancasını yaşar. İş işten geçmiş, oltaya takılmıştır.

Kimlik bilgisinde bu da vardır. Aldanmak insanlara özgüdür.

Ölüme giderken ölümsüzleşmek. Sait Faik'in sanatçı kişiliğiyle kendi ürünlerinde ölümsüzlüğe ulaştığı Sinagrit Babanın hüviyet cüzdanında yazılıdır. •

AVARE'DEN SATYAJİT RAY'A

ERTUĞRUL ÖZKÖK

- **Yılda 700 film, bazen aynı günde birkaç filmde rol alan aktörler, 700'den çok sinema dergisi... Hint Sinemasının sayısal bilançosu bu. Ama bu bilançonun ardında Batı ile Doğu'nun garip bir buluşması var. Bu buluşma çoğukez Holloywood'un en kötü sinematografik öğeleri ile Hint kültürünün şarkı ve danslarını biraraya getirip sıradan ürünler ortaya çıkarıyor. Ama bunun dışında aynı karışım, bazen Satyajit Ray gibi sinemaya onur verecek örnekleri de doğuruyor...**

RAJ Kapoor ve Nargis, yaşı otuzun üstünde olanların belleklerinden kolayca silinmeyecek iki isim. Bu iki ismi Türkiye'ye tanıtan "Avare" filmi ise, herhalde artık sinema tarihinin klasikleri arasına girdi. Oyuncuları ve müziği ile uluslararası düzeyde ün yapan Avare filmi gösterildiği dönemlerde Türkiye'de de büyük yankılar uyadırmıştı.

Avare filminin Bayram sırasında İzmir'de bir sinemada yeniden gösterilmeğe başlaması dolayısıyla, Üçüncü Dünya ülkeleri sinemasında önemli bir yeri olan Hint film sanayiine kısaca göz atmak yararlı olacaktır.

GÜNDE İKİ FİLM

Hindistan yılda 700 filmle dünyanın en büyük sinema endüstrilerinden birine sahip. Yani günde iki film. Öyle ki, bazen aktörler aynı zamanda iki üç filmde birden oynuyorlar. Batı dünyasının ve sinema eleştirmenlerinin pek iyi bir gözle bakmadıkları Hint Sinema Sanayiinin en büyük müşterileri azgelişmiş ülkeler. Bu arada Sovyetler Birliğinin bazı cumhuriyetlerinin de Hint sinema yapımcılarının iyi müşterileri arasında bulunduğunu söyleyelim.

Aslında Hint filmleri Hollywood fimleriyle Hint Kültürünün garip bir karışımı. Hollywood'dan alınan abartılmış şiddet, renkli törenler ve safahat, Hint Kültüründen alınan dans ve müzik...

Ancak bir yabancı için Hint filmlerini anlamak o denli kolay değil. Belki bir Batılı için bu tür filmler yozlaştırıcı, yabancılaştırıcı bir işleve sahip gibi görünmektedir. Ancak bir çok Hint toplum bilimcisi bu filmlerin bir yanıyla, dünyanın en eski toplumlarından biri olan Hindistan'ın giderek büyüyen sorunlarını dile getirdiğini de kabul ediyor.

POLİTİKACI GİDER– ARTİST KALIR

Beş altı tane şarkı, üç dört tane dans sahnesi ve özellikle büyük ve tanınmış bir oyuncu.. Bir Hint filminin üç öğesi bunlar. Tanınmış bir film yapımcısı, "politikacılar gelip geçer, ama bir Hintli aktör kalır" diyor. Yaklaşık 700 sinema dergisi bu "yaşayan ilahelerin" reklamını yapıyor, adını yaygınlaştırıyor.

Ancak bu kargaşa içinde ekonomik risklerin büyük olduğuna da dikkati çekmek gerekiyor. Üretilen 700 filmden ancak yüzde 20'sinin piyasa şansı var. Gerisi, geldikleri gibi sessizliğe gömülüyor. Piyasadaki bu yarışma yüzünden dağıtımcılar da ilginç bir ödeme yöntemi bulmuşlar. Gösterilen filmlerin parası film gösterime çıktıktan sonra yavaş yavaş ödeniyor. Böylece ancak izleyici çekebilen filmlerin parası ödenmiş oluyor.



Batı ile buluşmanın bir başka ürünü "Ormanda Gündüz ve Gece"



Avare, bir kuşak kolaylıkla unutmayacak.

Aktörlük belki büyük bir ün getiriyor ama, zorluklarını da unutmamak gerekiyor. İşlerin yoğunluğu ve zamanının sınırlılığı yüzünden bazen aynı anda iki üç filmde oynayan aktörler var.

Yeni kuşağın en tanınmış isimlerinden birisi, Amitab Başşan şöyle diyor: "Bir aktör her sabah evinden çeşitli filmlerde, çeşitli rolleri yüklenmek için çıkar. Bu da aktörlerin us dengelerini olumsuz etkilemektedir."

Bugünlerde Fransa'da en çok sözü edilen filmlerden birisi "Şarulata" adını taşıyor. Filmin yönetmeni ise bir Hintli: Satyajit Ray. Bergman İsveç, Kurosava, Japonya, Bunuel İspanya için neyse Ray da Hindistan için aynı şey New-York Çağdaş Sanatlar Müzesi bugünlerde Satyajit Ray'ın filmlerinden oluşan bir hafta düzenledi.

Kimdir bu 60 yaşındaki, karamsar, konuşmayı fazla sevmeyen, "Hindistan'ın bölünmüş ruhunun şairi"? Daha İngiltere'nin üzerinde güneş batmayan imparatorluğu Hindistan topraklarını da kaplarken, Kalküta'da doğdu. Kalküta'nın bulunduğu Bengal yöresi 19. Yüzyılda Doğu ve Batı kültürlerinin birbirine karıştığı bir toplum yaratmıştı. İngiliz eğitimi alan bu Bengal orta sınıfı, daha sonra bağımsızlık hareketinin öncülüğünü de yapacaktır. Bu "Bengal Rönesansı"nın unutulmaz ismi ise Nobel ödülü sahibi Rabindranat Tagore'dir.

Ray ailesi Tagore'nin dostudur. Nitekim Satyajit Ray de Tagore'nin okulunda ekonomi eğitimi yapacaktır.

HİNDİSTAN'DA TOPLUMSAL DEĞİŞİMİN FİLMİ

Ray'in ilk filmleri APU Üçlemesi adını taşıyor. "Müzik Odası", "Devi" ve "Şarulata" Hint toplumunun kabuk değiştirişinin sancılarını dile getirir. Müzik Odası'nda yarı deli bir aristokratın yitip giden dünyası, Devi de ise Hint toplumunun batıl inanışları ile batı akılcılığının çatışması anlatılır. Şarulata da, bu değişme içinde evlilik kurumunun, karı koca ilişkilerinin çalkantıları bir toplumbilimci gözüyle aktarılır.

Satyajit Ray'in daha sonraki filmlerinde, yeni Hint toplumunun davranış ve görgü sorunlarına eğilir. Örneğin "Ormanda Gece ve Gündüz" adlı filminde tatildeki dört Kalkütalı erkeğin serüvenini anlatmaktadır. 1980'de yaptığı "Zümrüt Krallığı"nda ise otoriter bir siyasetçiyi, bir çocuk masalı çerçevesinde ele alıp eleştirmektedir.

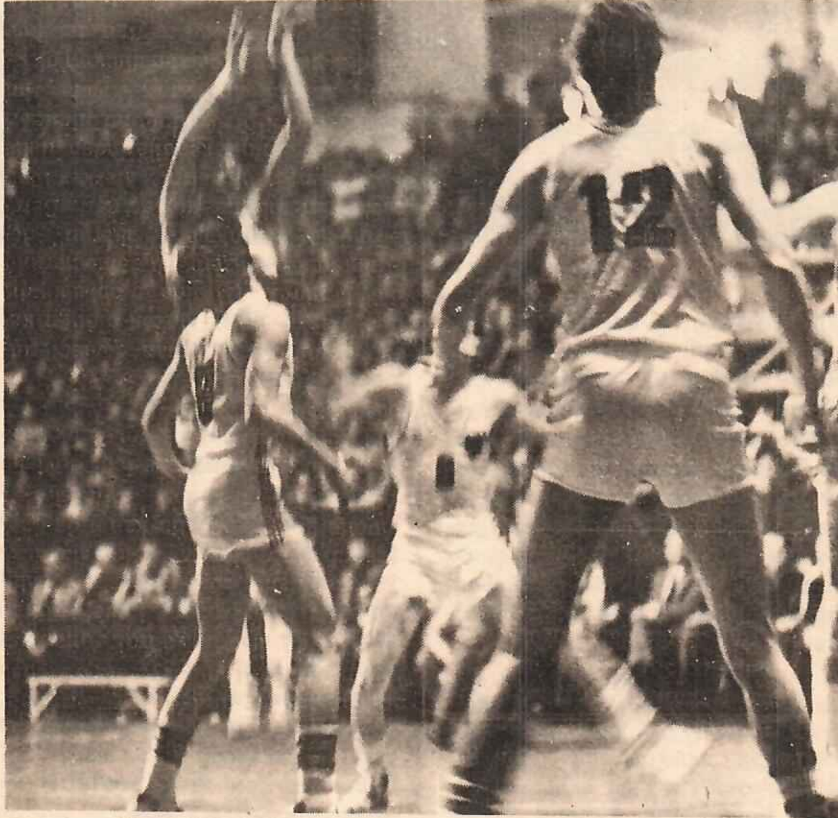
Avare'den Satyajit Ray'ın filmlerine uzanan bu yol, Üçüncü Dünya ülkelerinde sinemanın yeni bir soluk kazandığını gösteriyor. Geçtiğimiz yıl içinde Türk sinemasının yaptığı atılım da gözönüne alınırsa, belli başlı Batı sinemaları dışındaki bu dünyaya açılmanın Türk kültür yaşamına getirebileceği canlılığı bir düşünmek gerek.

Satyajit Ray, Osman Sambene gibi Üçüncü Dünyanın uluslararası piyasaya çıkabilmiş yönetmenleri, belki Türk film dışalımcılarına ilginç gelmeyebilir. Kamusal nitelikli ama özerk sinema kulüpleri ile gelişmekte olan bir dünyanın kültür ürünlerine açılmanın bizimle aynı yargıyı paylaşan toplumları anlamak etkili bir yoludur. ●

AMATÖR SPORCULAR VE REKLAM

RIZA SÜMER

- Amatör kulüplerin yoksul oluşları, gelir kaynaklarının yetersizliği bir gerçek ama unutlmasın ki, o kulüplerin yeşerdiği ve boy attığı semtlerin halkı, sporcuları ve tüm aile bireyleri, yönetim kurulları, esnaf ve sanatkarları hep birer onurlu kaynaktır.
- O güzelim amatör yüzler, o güzelim amatör spor kulübü isimleri ruh güzelliklerini bozacak "bilmem ne reklamı" ardında kaybolup gitmesin.



Kamu kuruluşlarının amatör kulüpleride reklam alacak mı?

AMATÖR sporcular ve göğüslerinde reklam bezleri... Düşünebiliyor musunuz?

Bazı reklamların, özellikle çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olanlarının TRT'de yayınlanmaması için yoğun çabalar sürdürülürken, amatör sporcuların reklam aracı olarak kullanılması gündeme getirildi.

Reklam ihtiyacı duyanlar için çok çeşitli olanaklar vardır. Herşeyden önce yazılı basını vardır, televizyon vardır, radyo vardır. Afiş ve benzeri yüzlerce reklam aracının yanısıra en önemlisi halka hizmet götürerek tanınmak vardır. Bütün bu olanaklar dururken amatör sporcuların göğüslerinde gözlerinde dolaşmanın anlamı ne?

FIRSAT BİLİNEN YOKLUK

Gazeteler "Amatör Kulüpler reklam olacak" diye yazdı. Gerekçe olarak da amatör kulüplerin gelir kaynağının bulunmadığı ileri sürüldü. Anlaşılıyor ki, bu konuda öneriyi yapanlar, kararı verecekler, amatör kulüplerin zayıf, güçsüz yönünü ve gerçekten de belirli gelir kaynaklarından yoksun oluşlarını fırsat biliyorlar.

Bu gerekçe karşısında merak edilen bir konu var. Kamu kuruluşlarının kulüpleri de reklam alacak mı? Örneğin, Maliye Bakanlığı Spor Kulübü, Muhafızgücü, Tekel, Jandarmagücü, DSİ ya da İstatistik Spor Kulüplerine de reklam verilecek mi? Yanıt evet ise gelirden yoksunluk savı ne derece geçerlidir.

Kaldı ki, kulüpler mali bakımdan sıkıntıda diye, yoksul diye her şey kaynak olarak ileri sürülemez, ileri sürülse bile onurlu sayılamaz. Amatör kulüplerin çaresizliğinden hareket ederek, her kaynağın kullanılabileceğini savunanlar, düzenin çirkinliklerinin tuzağına düşen veya düşürülenlerin yani "şike"ye adı karışanların gelir elde etme yollarını da benimseyecekler mi?

İnanıyoruz ki, yüzlerce gönüllü kişinin yiğitçe mücadeleleri sonucu yaşayan amatör kulüpler için onurlu gelir kaynakları vardır

O kulüplerin yeşerdiği ve boy attığı semtlerin halkı, sporcuları ve tüm aile bireyleri, yönetim kurulları esnaf ve sanatkarları birer onurlu kaynaktır. Sosyal etkenliklerden, yayınlardan, çekilişlerden, kurabilmişse küçük işletmelerden elde ettiği gelirler onlar için onurlu gelirlerdir. Tüm amatör kulüplerin bunları yapabildiklerini ileri sürmek yersiz olur. Yapabilenler vardır ama, yapamayanlar, yapmayı denemeyecek durumda olanlar çoğunluktadır.

NE YAPILMALI

Gençlikten sorumlu olan ve bu nedenle vergi toplayan Devlet var. Devletin amatörleri desteklemek üzere aldığı önlemler var. Profesyonel karşılaşmalardan kesilen yüzde sekizlik bir amatör pay var. Profesyonel karşılaşma yapılmayan bölgelerdeki yarışma gelirleri de amatörler için ayrı bir onurlu gelir kaynağıdır.

1630 sayılı Dernekler Yasası değiştirilmek üzere. Bu çalışmalar sürdürülürken amatörleri kollayıcı hükümler getirilebilir. Ayrıca halkımıza ağırlığı yansımayacak bir yöntemle,

çalışanlara kişi başına bir ya da birkaç liralık spor vergisi konulabilir mi acaba?

Özel sektör yeni arayışlar içindedir. Bu arayışların çirkini ve güzeli vardır. Güzeli çirkinden ayırmadan, genç fidanları, amatörleri ulusun yarını gençleri kullandırmamak, alet ettirmemek zorunludur. İnsanların reklam aracı olarak kullanılması önlenemiyorsa, güzel çirkin soyutlanmalı karardan önce.. Çok yakın bir gelecekte amigolar, ve hakemler de reklam aracı olarak kullanılabilir bu gidişle. Hele binlerce profesyonel karşılaşma seyircisinin, göğüslerine reklam bezleri asarak, maç bileti parasını reklam gelirinden karşılaması da olasıdır.

İnsanın reklam aracı olarak kullanılması toplumun bir kesiminde güldürü unsuru olarak değerlendirilebiliyor.

Yüzbinlerce lisanslı sporcuyu kötü koşullara kurban etmek isteyenler, reklam aracı yapmak peşinde koşanlar Kurban Bayramlarından yararlanmayı düşünmezler mi acaba? Kurban Bayramlarında, koyunların, koçların, kurbanlık sığır ve develerin sırtlarına reklam bezi konulması da iyi bir reklam aracı olamaz mı acaba? Yüzbinlik sporcunun yaptığı ya da yapacağı reklamdan ancak bir iki milyon kişi yararlandırılabilir, oysa, bayramlarda satışa çıkarılacak milyonlarca kurbanlık, 50 milyon kişiye, köyden, kente tüm topluma reklam götürür elbet..

İnsanları reklam aracı olarak kullanmak isteyenlerin unuttukları bir tek nokta var sanırız. Ne yapılırsa yapılsın bugün Türkiye'deki amatörler ve onların erdemli yöneticileri bu reklam kararına karşın, kendi onurlu gelir kaynağı arayışlarından vazgeçmeyeceklerdir.

O güzelim amatör yüzler, o güzelim amatör spor kulübü isimleri ruh güzelliklerini bozacak "bilmem ne reklamı" ardında kaybolup gitmesin, isteğinde gönlümüz.

Ne yönden bakılırsa bakılsın, ister tasarı, ister karar olsun insanın reklam aracı olarak kullanılması, amatör sporcuların göğüslerine reklam alınması, Türkiye için son yıllardaki en olumsuz spor olayıdır.

Bugünden, geleceğe kötü bir miras kalmaması için, ilgililerin yönetenlerin konuyu bir kez daha gözden geçireceği umulur. •

TRT ÇOCUKLARA GECE YARISI YÜZME ÖĞRETİYOR

• Sen uyurken televizyon yüzme dersi veriyordu. Su içinde şöyle duracaksın, kollarını ve bacaklarını şöyle hareket ettireceksin, kafanı genellikle su içinde tutacaksın. Bunları unutma. Devamını yine ben haftaya izler sana anlatırım.



Çocuklara ne zaman yüzme öğretilir.

TEMMUZ ayı başından beri her pazartesi yayımlanan çocuklara yüzme öğretmeyi amaçlayan dizi program hakkında bu ve benzeri eleştirileri her babadan duymak olası. 27 Temmuz akşamı bu tür eleştiriler bir kez daha yinelendi. Çünkü saat 23.15'te başlayan "yüzme öğreniyoruz" bölümü yayına girdiğinde ekran başında hiçbir çocuğun kalmadığını, kalmaması gerektiğini biliyoruz.

"Gündüz koşup oynayan, sağa sola koşturmaktan yorgun düşen ve artık uykuya karşı direnemediği için yatağına bile gidemeden uyuyan çocuklar adına ekranı daha bir dikkatle izlemeye başladım. Böylesine güzel hazırlanmış, çocuklara yönelik eğitici bir spor programının izleyicisiz kalmasına gönlüm razı olmadı. Hem yarın gördüklerimi çocuğuma da anlatacağım. Yavrum, akşam sen uyurken televizyonda gösterilen yüzme öğreniyoruz programı ile sizlere yüzme öğrettiler. Su içinde şöyle duracaksın. Kollarını ve bacaklarını şöyle hareket ettireceksin diyeceğim."

Herşeye rağmen kendini zorlayarak uyanık kalmaya çalışan çocuklar varsa onların gözlerinden uyku aka aka programdan ne öğrendiklerini düşünmek gerekir.

Kaldı ki, TRT'nin çocukları geceyarısına kadar uykusuz bırakmaya hakkı olmadığı bir yana, aynı TRT bir süre önce, "Uykudan önce" programları ile haber öncesi "Haydi yatağınıza, şimdi mışıl mışıl uyuyun" çağrısı yapıyordu. Bu nasıl oluyor? Akşam başka şey söyleyen TRT, gece fikirmi deiştiriyor? Eğer böyle ise, sıcak yaz günleri çocukların izleyebileceği saatlerde yayınlanması gereken bu tür programları gece yarısı yayınlamakta ısrar eden TRT Haber Merkezi Spor Servisi'ne ilk itiraz çocukların masalcı, tonton teyzesinden gelmiş olmalıdır. Çünkü bir süre sonra yine ekrana çıkıp "Haydi benim kuzularım, şimdi yatağınıza" dediğinde inandırıcı olamayacaktır. Adile Teyze'nin konuştuğu, erken uyku çağrısı yaptığı ekran ve mikrofon ile, "gece yarısına kadar otur bizi bekle sana yüzme öğreteceğiz" diyen ekran ve mikrofon aynı oldukça bu çelişki sürüp gidecek ve TRT'nin yayıncılık anlayışı, yayın planlaması daha çok tartışılacaktır. •

YAYINI DEĞİL BİTİŞİ SEVİNDİRDİ

- Yüzlerce sanatçı ekran ve mikrofona çıkma hakkını kazanmış olmasına rağmen çok seyrek hatırlanır, yerel sanatçılar ise hiç akla getirilmezken, *"TRT'nin gözdesi"* denen bazı sanatçıları sık sık ekranda izliyoruz. Bu sanatçılar TRT'nin mi, yoksa TRT prodüktörlerinin mi gözdesi?

RAMAZAN bitti. Bayram programlarıyla birlikte TRT'nin hazırladığı ve büyük iddialarla kamuoyuna duyurduğu "Ramazan Özel Eğlence programları" da arşive atıldı. Böylece hem TRT'nin programcıları eleştiri üstüne eleştiri almaktan kurtuldular. Hem izleyici ekran başında sıkıntı çekmekten, hiç olmazsa "eğlence programı var" diye akşamlarını televizyon karşısında geçirmekten kurtuldu. Hem de TRT bu zevksizlik, sorumsuzluk örneği programlara ödediği milyonları anımsatanların eleştirilerini unutturmak için zaman kazandı.

Bir yayın kuruluşu için en kötü puan "iyi ki bu program bitti. Biz de kurtulduk" denmesidir. TRT bu damgayı hem de eğlence programları için yedi. Baştan savma, çok az bilinen, halka yabancı konuların işlenmesi sırasında sözkonusu olabilecek "bitse de kurtulsak" dileği, ne yazık ki Ramazan Özel Eğlence Programları için de söylendi. Bu durum işin ciddiye alınmadığının açık göstergesidir. Ayrıca, vergiler artırılmalıdır diye açıklama üstüne açıklama yapan TRT halktan topladığı paraları bu programlarla sokağa atmıştır. Sorumlu davranmamanın örneklerini bol bol sergilemiştir.



İKİ SORUMLU, SORUMSUZ

Örneğin, bayram öncesi çıkan haftalık TV. dergilerinden biri şöyle yazıyor "Bu gece ekrana Her Telden gelecek. Şu satırların yazıldığı ana kadar bu programda ekrana gelecek şarkıcı ve şarkıları TRT henüz saptayamamış" Aylar öncesi büyük bir özenle hazırlanması gereken bu tür programların son anda bile ne olduğunun anlaşılamaması TRT adına en azından çok düşündürücü değil midir?

TRT'nin üst düzey yöneticilerinin yanısıra prodüktörler de, bir arkadaşlarının ve bir şube müdürünün açıklamalarını tekrar tekrar okumalı, yayıncılığımız üzerinde düşünmelidirler. Hiç bir ciddi yayıncının ve yayın kuruluşunun kabul edemeyeceği ihmaller karşısında TRT'nin Müzik Eğlence Şubesi prodüktörü şöyle diyor. "Vallahi ben de anlayamadım. Bu hatanın nasıl olduğunu anlayamadım. Herhalde bir montaj hatası olacak" Pes artık. Vurdumduymazlığın bu kadarı da fazla olsa gerektir. Tut, program yapıyorum diye ortalarda dolaş. Adını prodüktör diye gazetelere, televizyon ekranlarına yazdır. Sanatçı diye anons ettirdiğin birinin yerine bir başkası çıksın, arkadaşının yerine ikinci parçasını söyleyip yine sessiz sedasız ekrandan çekilsin. Sen çık "herhalde montaj hatası olmuştur" de.

Bu ilginç olay 15 Temmuz akşamı oldu. Perihan Sözen ikinci parçasını söylemek üzereyken, anonstan sonra ekrana Berrin Özer geldi. Perihan Sözen için anons edilen şarkıyı, bu sanatçının pogramında söyledi ve geldiği gibi gitti. Yayıncılıkta son derece ciddi bir olay olan bu olumsuzluk karşısında Müzik Eğlence Şube Müdürü de prodüktöründen farksız

bir tutum almıştı. O'da şöyle diyordu. "Aaa, öyle bir hata mı oldu. Vallahi haberim yok... Hemen sorup soruşturayım, sebep neymiş bakalım". Umarız sormuş soruşturmuş, bir daha böyle bir hata olmaması için gerekli önlemleri almıştır.

GÖZDELER

Ramazan Eğlence Programlarının bir ilgi çekici yönü de, bu programlara çıkarılan sanatçılardı. Yüzlerce sanatçının denetimden geçtiği, bir o kadarının da yerel sanatçı olarak okuma hakkını kazandığı ekran ve mikrofonlara, her sanatçı birer kez çıkamazken, Temmuz ayı içerisinde iki ve ikiden fazla ekrana getirilenler için izleyiciler televizyonun gözdesi diyorlar. Aralarında Nil Burak, Nüket Duru, Samime Sanay, Neco, Lale Belkıs, Ersan Erdura, Sezen Aksu, Ömer Şan, Ahmet Özhan, Selçuk Ural, Şahin Gültekin, Mustafa Sağyaşar, Nurhan Damcıoğlu, Şakir Öner Gönhan ve her akşam konuğumuz olmaya devam eden Müşerref Tezcan'ın TRT'nin mi, yoksa TRT prodüktörlerinin mi gözdesi olduğu merak edilen bir konu?.



Bazı sanatçılar "TRT'nin gözdesi ' değil...

Ramazan programları nedeniyle devamlı eleştirilen TRT'nin kutlanması gereken yönünü söylemeden geçmenin de haksızlık olduğunu düşünüyoruz. Evet TRT'yi kutlamak gerekir. Çünkü üç hafta yayınlanmış, çok masraf yapmış olsalar da sonunda kendileri de dayanamadılar ve "Tele kabere" ile "Dünden Bugüne" adlı programları yayından kaldırdılar. Bunun için kendilerini kutluyor ve teşekkür ediyoruz. ●

TV PROGRAMLARI

8 AĞUSTOS CUMARTESİ

17.05... ŞEKER KIZ
17.30... SAYIM SUYUM YOK
18.00... TEHLİKE ÇEMBERİ
19.20... MÜZİK
19.40... HAYVANLAR ALEMİ
21.05... BUYURUN BAKALIM
21.15... EĞLENCE
22.05... TV'DA SİNEMA "Gıtget Get Marıed"

9 AĞUSTOS PAZAR

10.01... ÇİZGİ FİLM
10.30... PAZAR SİNEMASI "Suçlu Peşinde"
18.15... KALEM TUTAN ELLER
18.20... DAKTARİ
19.05... PETEK
19.30... POP MÜZİK
19.55... TAŞ DEVRİ
20.20... REKLAMLAR
20.30... HABERLER
20.50... REKLAMLAR
20.55... HAVA DURUMU
21.05... DALLAS
21.50... REKLAMLAR
22.00... KLASİK BATI MÜZİĞİ

10 AĞUSTOS PAZARTESİ

19.55... FOLLY-FOOT ÇİFTLİĞİ
20.20... REKLAMLAR
20.30... HABERLER
21.05... ATATÜRK'TEN ANILAR
21.20... REKLAMLAR
21.30... KAPTAN ONEDİN
22.15... SPOR

11 AĞUSTOS SALI

19.51... YAŞAMA SAVAŞI
20.21... REKLAMLAR
20.30... HABERLER
20.50... REKLAMLAR
21.05... MÜZİK
21.20... TV'DE SİNEMA "Kızgın Damdaki Kedi"
22.50... REKLAMLAR
22.55... HABERLER

12 AĞUSTOS ÇARŞAMBA

19.51... AİLE DEDİĞİN
20.21... REKLAMLAR
20.30... HABERLER
20.50... REKLAMLAR
21.00... YAŞAMAK İÇİN
21.50... MÜZİK
22.05... REKLAMLAR
22.15... ÇOCUK VE BİZ

13 AĞUSTOS PERŞEMBE

19.51... HAFTANIN ŞARKISI
19.55... THE THING
20.30... HABERLER
21.05... FASIL
21.35... REKLAM
21.34... HABER-MAGAZİN

14 AĞUSTOS CUMA

19.51... İNANÇ DÜNYASI
20.16... SAZ ESERLERİ
20.20... REKLAMLAR
20.30... HABERLER
20.55... REKLAMLAR
21.05... BENİ HATIRLAYINIZ
21.15... KÜÇÜK EV
22.00... REKLAMLAR
22.10... TSM KONSER